

757112

ÖSZVES DERMENGÉS'

'S ÁLOMJÁRÁS'

TÖRTÉNETE.

írta

Hanák Mihály.

2564

— 2 —

(un)

SL

~~698~~

ÖSZVES DERMENGÉS'

'S ÖNKÉPEN KIFEJLETT'

Á L O M J Á R Á S'

T Ö R T É N E T E.

M E L L Y E T

HANÁK MIHÁLY

ORVOS - DOCTOR, T. HEVES VÁRMEGYE'

TISZTELETBELI, ÉRSEKI EGER VÁROSA' RENDES

ORVOSA

TAPASZTALT

EGERBEN 18 $\frac{1}{2}$ dik ÉVBEN.

NYOMATOTT

AZ EGERI ÉRSEKI LYCEUM' BETŰJIVEL 1832.

NAGY IVÁN

A' betegség' története.

B. F. 16. esztendő, catholica vallásu, egészséges 's jó nemü szüléktől (anyja ugyan csak életben van, atyja több évek előtt elhala) Sárosi vármegyének ötszáz - lakosu, hegyekkel (mellyek közül az ugy nevezett fekete hegy kitün) körülvelt Hamborg falujából származott ifju. Anyja esztendeig szoptatván, már gyöngé korában a' tehénhimlő' beoltásával a' himlőzést elmellőzte, 's hatodik éveiglen fris egészségben élt. Hatodik évében midön valamelly napon a' gyermek magára hagyatva, szokott játékait az udvarban üzné, egygy veszett kutyától, mig több hozzászaladók megmenthetnék, több helyen, u. m. homlokán, arczúlatán, hátán 's vállán megmaratott. Orvosi segedelem által bajából kimentetvén, mai napiglan sem mutatta semmi jelenségeit a' veszettes nyavalyának azon kívül, hogy a' fennmaradott széles sebhelyeket mostanig hord-

ja. Első hat iskolájit elvégezvén, mint szé-
pesi megyebeli nevendék-pap-tanuló phi-
losophiára Egerbe küldetett a' seminarium-
ba, 's itt is tanuló pályájának első évében
semmi nehéz betegség által (a' torok - 's tü-
dőhártyagyuladást kivéven) nem háborgat-
tatott.

Ezen alacsony természetű ifjúnak korához
képest elméje eléggé éles, testalkata csontos
's izmos kifejlésű, bőre gyöngéded, szeme
kék, haja gesztenyeszínű, nevelése csinos;
német 's tót nyelvvel szokottan él, de be-
szél egyszersmind magyar 's deák nyelven
is; muzsikához nem ért, szava gyönyörű,
hangos, 's az éneklésben jeles. — 1851-dik
esztendei Novemberben az őszi szünnapok
után philosophiai tanulásának folytatására
visszatérvén, szomorú 's haragossá lön: gya-
kori szédelés, mellyet mindannyiszor egri
vízzel szüntete, lepte - meg. Huzamosabb
álmélkodásoknak adja magát, 's szembetűnő
változásának okát titkolja. Csakhamar ál-
matlanság háborgatja; ébren húzza - ki az
éjeket; gyakor ízben gondatlanul könnyü-
debben öltözve hagyja - el ágyát, 's általfáz-
ván, fogfájást kap, mellyből kisegítettvén,
lassanlassan új nyavalyajelek szövetkeznek a'
semmiképen nem orvosolható álmatlanság-
hoz, mellyek a' következő betegségnek sú-
lyát jövendölik, u. m. bőfögés, ökröndés,

a' bevett étel' kihányása 's tb. Fenlévén azonban rendesen a' testnek egyéb functióji.

December' 10-dik napján esti hét órakor rendkívül nyugtalan, helyét gyakrabban változtatja, és szomorúan magányosságot keres, végre a' padlatra ül, 's hasztalan ökröndés fogja-elő; a' véle egyyazon szobában lévő betegársainak panaszos szóval szomorúan adja-elő, hogy ő igen beteg: ugyanazért ágyba fektetvén, többtöbb tusakodás közben özönnel hullanak könyei orcájára, 's majd nyolczadfél órakor a' leg-súlyosb kórságba (epilepsia) esik; mellynek többszörözött izben szörnyüen előrontó háborgatásai éjfélig alig engedik magához térni.

Azonnal a' többszöri tapasztalás által békibizonyodott hathatós orvosi szer, kénsavas rézhugyág (sulphas cupri ammoniacalis) adatik a' betegnek, és már éjfélutáni két óra után a' kórság' háborgatásai csekélyebbek 's ritkábbak.

December' 11-dikén erővesztés 's tagok' elesése igen nagy mértékben. A' kórság' háborgatásai ritkábbak. Estvére örvongések vétetnek - észre kórsági háborgatásokkal váltakozva. Az örvongő hatalmas úrnak képzeletét magát, szolgálakat fogad, kávéházakba jár, tánczokat 's menyekzőket tart, a' tótajkú embereket útálja, gonosztévőket akasz-

lat, háborút visel, dobos, trombitás lesz, sem vezeték - sem keresztnevére nem emlékezik, 's midőn saját nevéen szólíttatik, csufoltatását véli; gondolja, Hamborgban van a maga házánál; engem házi orvosának fogad; tagadja hogy valaha clericus volt, de eggyzersmind hogy farsang után papi rendbe állani kívánna, vallja. Különféléket vásárol 's elád, kiváltképen állatokat, merő denárokon. Későbben a' halál' félelmétől származott szomorú örvongések rohannak-elő; több ízben beszédeket tart, vagy énekel. Éneke némileg versmértéket mutat 's poetai ihletést. Íme az előadott igék — de-ákból magyarra híven általtéve — a' mint a' beteg' ajakiból folyának.

1-ső é n e k.

O teremő és megváltó, remény és menedék;
Te vagy atya öröktől fogva, te vagy üdvözítő.
Könyörülj, könyörülj, könyörülj te rajtam!
El ne kárhoztass örökre engem egy boldogtalan.

Olly bűnös vagyok e, hogy kárhoztass,
'S büntetésekkel illess?
Vétkeztem, megvallom,
'S előtted gonoszt cselekvém.
Te vagy ki engem felgyógyíthatsz,
Te vagy ki engem kárhoztathatsz.

2-dik é n e k.

Halálra méltó ember vagyok ;
 Tengertajtékból vagyok , nem sokára enyész-
 vén,

Vétkekre vagyok hajlandó ,
 És poklot szenvedni méltó.
 Azonban , mindenható atya ,
 Ha akarod engem szabadíthatsz.
 Mindent megvallok a' mit tettem ;
 Ám azokon túl sokat tettem ,
 Miket parancsokkal parancsolál ;
 'S ezekkel az örök éltet elvesztém.
 Bánom igen vétkeimet ;
 És te , mindenható atya ,
 Könyörülj énrajtam.

3-dik é n e k.

Én Istenem , miért hagytál - el engemet !
 Méltó vagyok e' büntetésre.
 Azonban mégis könyörülj te rajtam.
 Hallgassd - meg esdeklésemet ,
 És a' virágzó kort ne hagyjad eltemetni.
 Én Istenem , én szerelmem ,

Te vagy reményem és erősségem;
 Benned reménylettem, Uram:
 Nem szégyenülök - meg örökre,
 Atya, ki vagy az égben,
 Hallgassd - meg esdeklésem',
 Mert halálra vagyok hajlandó,
 Mellyet örömet fogadok,
 Csak te könyörülj rajtam,
 És az örök kárhozat elől ragadj - ki,
 Mert a' fájdalom a' fájdalom
 Öszvetöri szívemet.
 Ám mindent általlátok,
 'S a' pokol' büntetéseit vizsgálom,
 Ugyanis fáj az nekem,
 Hogy az én megváltómat
 'S üdvezítőmet soha nem látom.
 Én Istenem, miért hagytál - el engemet!
 Könyörülj rajtam,

4-dik é n e k,

Én vagyok megbántód,
 Én vagyok ki jótéteiddel
 Nem tetéztlem magamat.
 Bűnnel terhelt vagyok,

Gonoszsággal terhelt vagyok ;
 Halál' fija vagyok.
 A' halált kell várnom.
 Rettegek, rettegek, rettegek ugyan.
 Rettentő, mondom az,
 Rettentő az a' nap,
 Rettentő az az óra,
 Mellyben a' lélek a' testtől elvál, rettentő !
 Rettegés lep engem,
 Szivemet rettegés töri - által ;
 Mert látom szemeim előtt
 Állani a' kaszás halált,
 Azt a' rettentő halált.
 Nem hogy nem akarnám,
 Hanem tudom hogy vétkeztem ;
 'S hogy megbántottalak, tiszta szívből megval-
 lom.
 Könyörülj rajtam, Istenem.
 Istenem, ne kárhoztassd lelkemet.

B e s z é d.

Nem gondolok egyet is az emberek kö-
 zül, ki, midőn az iszonyatos és szomorú halál
 közelget, bő könyeket ne hullasson. Nem gon-

dolok egyet is az emberek közül, ki, midőn éltét halállal váltaná, társaitól 's feleitől, ha csak lehet, bocsánatot ne kérjen: Nekem is e' mai napon, mellyen a' legsanyarubb birónak, a' főjóságu nagy Istennek, parancsára megjelenem kell, és e' világból kiköltözni kényszerítetem, eljőve óram. Azért szeretett barátim, ha valamelly rosszat követtem - el, ha valamelly rosszat beszéltem, vagy rólatok rosszúl gyanakodtam, éltetnek ezen utolsó perczén bocsássatok meg, és buzgósággal imádkozzatok szegény lelkemért, hogy ama' világ'-megváltója azt az örök kárhozattól megmentse. — Fáj, fáj az én szívem; és ugyan innen tudom hogy vétkeztem; tudom hogy Istenemet magamra haragítám, 's így a' pokol' kínait megérdemlém. Azonban vigasztalódom, mert e' nyomorú életben engem sem fáradságok, sem fájdalmak, sem búgondok már nem fognak sanyargatni. Most és mindenkor kérlek titeket, és kényszerítelek, hogy boldogtalan lelkemért Istennek könyörögjetekek. Mondám.

5-dik é n e k.

Nemzetek' dicső atyja,
 Reményünk és menedékünk;
 Ugyanis a' benned bízók
 Meg nem szégyenülnek,
 Te vagy ki a' gyötrődőket vigasztalod,
 Te vagy ki az éhezőket táplálad, 's étekkel elé-
 gited.

Isten, könyörülj rajtam,
 'S engem szomorút 's árvát vigasztalj,
 Ki hozzád egész hangon kiáltok:
 Isten, én Istenem, hol keresselek.

Melleyeken általmenvén, December' 14-
 dikén ismét vidám kezdé lenni. Füttyölve
 vagy dalolva tánczol, 's közbe-közbe be-
 szédet tart, 's bal, de leginkább jobb kar-
 jának mérséklett ugyan, de eggyzersmind
 jelentő 's bizonyos méltósággal eggybekap-
 csolt terjengetésével beszédét követi. Eggyik
 vagy másik karja akadályoztatván, gestusait
 azonnal másikával folytatja. Elvégezvén az
 éneklést, tánczot, vagy beszédet, eggy pil-
 lanat alatt minden élénkségét elvesztve, be-
 hunyt szemekkel mint a' lelketlen öszverogy.
 Ezen állapotjában látván a' beteget, bárki
 holtnek vélné, ha pirosló arczai, sehes,

majd lassu 's mély lélekezése és az érütés, melly az órának hatvanad részében százza villán, a' fellévő életet nem bizonyolnák. (Catalepsis). Kevés óraperczek után felébred, 's gondolkodik; arczatja 's testének helyzete lelkének belső mivoltát adják - elő; szemei nyitvák, élénkek, 's majd ismét nagy elevenséggel állva, ülve, vagy fekve énekel, tánczol, vagy beszédet mond, mint feljebb. (Ecstasis). Illyetén állapotjában hijába szólítottatott tulajdon nevén a' beteg, hijába kérdezett karjai egyetemben illetetvén, mert semmi feleletet sem ada, 's minden azt mutatá, hogy ő a' jelenlévőket nem látá, nem hallá, sem pedig nem érté, elannyira, hogy ámbár több társai ágyánál állának, mindazonáltal mintha ott sem volnának, legkisebbet sem vévén - észre, reájok eggyaránt köpdösne. Mihelyest pedig valaki velem, vagy társaival (kiket szolgálónak választá) eggybeköttetésbe jöve olly formán, hogy eggyik kezemet fejére téve, a' másikat másnak nyujtanám, megismervén azt, azonnal kérdéseire feleletet adott; nem felelt azonnal ismét, mihelyt kezemet fejéről elvéve, vagy másiknak kezét elbocsájtva, ezen eggybeköttetés félbenszakasztatott.

Ezek folyton folynak Decemb. 15-ik és 16-ik napjaiban, míg a' most leírott állapot változik. Ezen bámító tüneményeket tapasztalván, 's amaz olly igen ritka ecstasis nya-

valyának a' dermengéssel (öszves dermen-
gés: catalepsis composita) váltakozó példá-
nyát elismervén, a' dolgot Heves vármegye'
fő orvosával Keszlerffy József urral közlém,
ki a' következett napon délutáni négy óra-
kor a' beteget meglátogató, jelenlétben ottan
méltóságos báró Bémer László 's főtiszteletű
Lonovics József, seminarium' igazgatója egi-
kánonok urak, több tudós egi érseki ly-
ceumbeli professor urak, nemkülönben
Horváth József orvos, Vékes Imre sebész
és számos seminariumbeli tanulók, kiknek
jelenlétökben a' Decemb. 14-diki jelenetek
ismét mind clökerültek, mellyek' folytában
czukros vízzel nedvesített vászondarab tété-
tik a gyomortájékra, 's késöbben édes ízt,
mellyet kedvesen venni látszott, érze szá-
jában, mellyhezképest kérdeztetvén: mi vol-
na szivgödre felett? felele: czukros víz. —
K. Miképen tudná azt. F. A' gyomromból
érzek feljöni meleg nedvességet nyelvemre,
's majd gyöngé edességet is. — K. Kedves
é ezen érzés? F. Feletőbb. — Elvétvén
ezennel a' vászondarabot, énekel, azután
tánczba kerekedik; melly alkalommal zseb-
óra vitetvén több ízben füleihez, melly
ugyan kevésé-észrevehetőleg petyegett; az
éneklést 's tánczot megszüntette. Elvétvén
a' zsehora, énekét 's tánczát hol félbensza-
kasztá ismét folytatta; huzamosabb ideig tart-
ván a' zsehorát fülehez, görcsökbe esett,

mellyekből felszabadulván, haragos, 's rozskedvet mutat.

Későbbben a' zsebóra gyomortájékára tétvén, ámbár mutatója gyakrabban ide 's oda forgattatnék, az órát eggy perczig megmondja. Majd hévmérő (thermometrum) tétetik az óra' helyébe eggyforma következővel; de ez szokatlan hőséget okozván a' betegnek, azonnal elháríttatja. Rézzel kívánván próbálatot tenni — mivel a' hévmérőt rézlánna foglalta-körül — rézvezzőt hozatunk, mellyre a' beteg nyugtalankodni kezd, nyelvét csúcsosítja, 's a' hozott ércz felé nyújtja-ki, borzad az ércznek hozzávitelétől. Csendessége visszatért azonnal, mihelyt a' réz a' szobából kivitetett 's letéte-tett. Író tollat vivénk hozzá azután, 's homlokára gyöngéd huzásokat tevénk vele, tapasztalni kívánván, ha vallyon a' legszelidebb illentés, valamint a' legcsekélyebb hang, valami észrevehetőbb következőt ten-d e? Nehány vonásokat tévén azzal, a' beteg nyugtatlanságot mutat, 's a' tollat megkapván, elmozditja, 's hogy az kellemetlen érczést okozna, vallja. Hogy pedig spanyolviasszal 's mágnés vassal értetni magát engedné, semmiképen reá nem bírathatott.

Ez alkalommal több kérdések tétettek a' betegnek, mellyekre pontosan felele: Töb-bek között szolgálja — kikkel untalan ösz-

vefűggésben vala — a' körülállók kérdéseit hozzávisszik, 's illyszerűleg támad beszélgetés: Kérdés. Ha vallyon anyja és atyafijai tudósítottak e mostani betegségéről? Felelet. Levél küldetett. — K. Ki írta? F. Valami Belley nevezetű. — K. Mit írt? F. Hogy nehéz beteg vagyok ugyan, de az orvos felgyógyulásomat reményli. — K. Belley úrnak ki hagyta-meg, hogy az otthoniak ezen állapotról értesítsenek? F. Bizonyos főtisztel. Lonovics kánonok úr. — K. Ki vitte postára a' levelet, 's mikor? F. Egy német (kevés várat után András 's Ferencz neveket mond előre) Imre — Szerdán. — K. Soká fog e' tartani e' beteges állapot? F. Tizenöt hétig. — K. E' nyavalya' hosszas lefolyását meg lehetne e rövidíteni? F. Semmiképen nem. — Ecstasisában a' jövődöt illető kérdésekre, minthogy igen élénk képzelődéssel bír vala, jövődöléssel hevenyében felel, épen midőn a' körötte törtétekről semmit sem tud, 's mások' szavait 's kérdéseit nem érti. Öszverogyván ezután a' beteg, olly nagy gyöngeségbe esik, hogy egy tagját sem mozdíthatja, sem avagy csak szempilláját sem nyithatja-fel; mellyek midőn felhúzzattak, mindenkit egyenként megismért, 's a' kérdésekre bágyadt 's aligérthető szóval ada feleleteket. Kevés perczek után felserkenvén, életerője' megtértével rendbe szedi magát, 's dalolva vagy fűtyölve csakhamar tánczot kezd, mint a'

feljebbi napokban. Ezen állapotjában elhagyám a' beteget, 's már estvélyi 9. órakor a' sietve megérkező betegekre-ügyelő által hivatván, haladék nélkül menék a' beteghez, kiben új 's pedig váratlan tüneménynek kifejlését szemléltem, t. i. a' nemtelen érczek', kivált a' vas' 's réznek utalását elannyira, hogy az illy legparányibb ércz is a' beteg' közelében igen kedvetlen érzést okozván, görcsökben is ejtené, mellyek csupán azon érczeknek elhárításával csilapodtak. Azokáért a' szobából minden vasfélék elháríttatván, a' beteg megcsendesült. Ez időtől fogva ha valaki érczekkel közelített a' beteghez, ez nem csak az ércz' nemét (mellyet semmiképen nem láthatott) de még a' helyét is, a' második vagy harmadik szobában is, pontosan megmondá. Ezen tehetőségét a' betegnek többszöri próbálatok, mellyek hét nap alatt tétettek, egyre bizonyították. Az izlés' 's szaglás' ezen felmagasztalt tehetőségének (ugyanis ezen érzékeivel szokta meghatározni az érczeket 's ércznemeket) az azon napon tett kérdéseket és a' nagyobb infeszítést kívánó próbálatokat adja okául. Továbbá beszélgetvén, megjövendölte, hogy éjféli tizenkét órától reggeli ötig csendes éje, 's álma leend.

Dec. 18-kán hajnali öt órakor a' harangok' kongásai által felveretvén, nyugtalansága minden kongásra nevededik, 's majd a'

legiszonyúbb görcsökbe esik, mellyek a' harangozás alatt szüntelen zaklatták. Bántá a' beteget a' hangon kívül a' hang által gerjesztett kellemetlen ércziz is, mellyet a' beteg kicsúcsosodott nyelvének az érczhang felé tolásával fogott-fel, 's többféleleg fejeze-ki, úgymint: sós, keserű, szúrós, szúrólag-sós 's t. mellyet a' szájába vett arany gyűrűvel 's édes szerekkel, vagy orrához vitt illatos szerekkel, vagy az örzök által okozott nagyobb zörgés által vágyott csilapíttatni. Legsúlyosabban bántá a' beteget a' szomszéd czisztérczi atyák' tornya' harangjainak kongása, mellyek (a' beteg mondá) nagy részben ezüstvegyületből állanak, 's érdeklőbb hanguk is, mellyek a' szájban szúrólag-sós ízt, a' szivben pedig minden kongásra a' legélesb fájdalmat, nem különben mintha tövel szúratott volna, okozták. Szintazonképen némelly kedvetlenebb szagokat, u. m. a' dohány', retek', foghagyma', faggyúgyertya' szagát sem tűrhette.

Déli tizenkét órakor Patriarcha-Érsek ő excellentiája a' seminariumbeli ifjakat asztali ebédök mellett meglátogatni jövé, azonnal mihelyt hintaja megállott, 's a' seminariumba belépett, jöllehet a' beteg szobája a' seminarium' ajtajától jól-távol volna, észrevette, 's kezemet ragadván, elmondá a' mint valóan történt, hogy az Érsek ő excellentiája a' seminariumba jövé,

az ebédlőbe ment legyen. Ugyanazon alkalommal a' kegyvel teljes Érsek betegünket meglátogató, és sanyaru ecstasisát 's dermengő állapotját ön szemeivel szemlélé. Az ecstasis a' dermengéssel estvélyig váltakozott. Esti hét óraker irtózással telve kezeit öszvecsapván, inti a' jelenlévőket, hogy zörgést csinálnának, 's eggyzersmind ábrázatját vankosába rejti. Kérdeztetvén: mi végre lenne a' zörgés, holott hét óra nem mingyárt lesz? felele: Most láttam a' nagy templom' tornyába felmenni a' harangozót hogy hét órára harangozna. — Hallgatás lön; 's a' harangszó ím hallatszék. Étvágya rendes; álma eggy órától hajnali öt óráig tart.

Dec. 19-kén. Az érczektől 's hangtól folyvást iszonyodik. Némelly személyek iránt egyetemben olly ellen-indulatot (antipathia) tapasztaltaték mutatni, hogy eggyazon szobában gyötrődés nélkül azokkal eggyütt nem lehet; 's ezen akaratlan utálsága egyedül az ollyatén személyek távoztával csillapúlt. A' végtagjaiban gyakrabban előránduló merevény görcsök háborgatják, mellyek' közelgését valamelly kellemetlen érzés' előjárásáról vévén-észre, azokat ízeinek kinyujtásával, vagy nyomatásával gyakran megelőzé, avagy legalább is valamennyire enyhité. Kérdeztetvén, ha kijelenthetné e a' neki használatos szereket? felele: Királyi szélűző vizet (aqua regia carminativa) adjatok. — K. 'S

mit még? F. Nem tudom. — K. Használnának e a' fürdők, vagy kenőcsök? F. Mind a' kettő. — K. Millyen fürdők? F. Azt meghatározni nem tudom. — K. Millyen kenőcsök, avagy minő színűek volnának legjobbak? F. Az orvosi szereket nem ismerem, valamint a' kenőcsöket, vagy azoknak színeit sem. — K. Talán kérdéseim unalmadra is vannak? F. Épen nem: állapotomról beszélgetni igen szeretek; de minap, midőn a' bátyámhoz írt 's küldött levél' tartalmáról tett kérdésekre feleltem, igen eltáradtam, pedig azon levelet midőn deák nyelven íratott, látám: ugyanis nyoszolyámban ülven, ábrázatom a' levelet-író tisztelendő Belley præfectus úr' szobája felé vala fordítva. — K. Mitől kaptad mostani nyavalyádat? F. Sokat gondolkoztam arról, de a' meghülésen kívül semmi más okát nem találtam. — K. Vallyon a' veszett eb' marása nincs e valamelly okozó öszveköttetésben ezen nyavalyával? F. Épen nincs. *)

*) Estve a' betegnek nyelő organumaiban görcsök a' szájból kifolyó tajtékkal együtt vétetvén - észre, azonnal vizet nyujtunk, mellynek italától irtódzik. Ekkor a' vizet szájába töltvén, azt lenyelni nem tudván, tajtékhobos nyállal keverve köpi - ki, 's azonnal alsó álla görcsösen kulcsolódik. Ész-

— K. Meddig tartand e' nyavalya? F. Tizenöt hétig. — K. Hát az érczektől 's hangtól való iszonyodás? F. Még hét napig. — E' napon étvágy még kevésb; déli ételét kihányta, mivel, a' mint mondá, rosz vizet ivott reá. Iszonyu görcsök következnek, mellyek a' beteget eltikkasztják. Széke klisztér által mozdított-elő, éje álom nélkül volt.

Dec. 20-kán ugyanazon nyavalyás je-lenségek tartanak. Elmondá a' beteg ez nap', hogy a' mult éjszakán látta légyen (a' mit azonban már igenis hallhatott) a' mint egy katona az ő katonatársát megölte. Noha pedig a' véghezvitt gyilkosságnak módját leábrázolni nem tudá, mindazonáltal az időt 's helyet: mikor 's hová rejtetett légyen éjszaka a' holt test, pontosan előadá. *)

revén a' víz-iszornynak (hydrophobia) nyilván jelét, maszlagos nadragulyaport (pulvis rad. belladonnae) 's szürke higanyos írt rendelvén, azt a' beteg huzamosabb ideig folytatva, a' betegség' végéig semmi nyilván jelei nem tapasztaltattak a' veszettes nyavalyának.

*) Minthogy az ideigleni városi (parochialis) templom' óráját — a' mit szobájából valóság-gal semmiképen nem láthatott — a' mint ál-

Dec. 21-kén. Az egész testnek eltikkadása, a' végtagoknak, legkivált a' lábaknak erőtlenése (mellyek a' kül sérelmekből eredett kékes foltokkal voltak tele) 's fájdalma olly nagy, hogy ezen tagok' illetését sem tűrheti. Altalesvén a' dermengésen, majd szívgörcsök, mellyeket a' beteg szívszorító fájdalmaknak neveze, lepik-meg, 's ön tudtán kívül fötröng. Kezei' újait öszvehúzva, keményen üti bal oldalát, fogait csikorgatja, 's a' fejeleket, vagy ágydeszkát harapja. Elenyészvén a' görcsök, kiállott kínjairól nem emlékezik; mondja hogy igen jól alutt, 's egészséges. Az ételt e' nap' is kihányta. Jobb oldalbordai tájéka, melly a' nyomást ellenzi, dagadtabb, 's fájdalmas. A' főnek nehézsége szomjával öregbült. Széke rendes, vizellete zavarosb. Halantékaira pióczák tetetvén, szabadabb lesz. Semminémü orvosságot sem vesz.

Dec. 22-kén. Az érczeket valamint az érczhangokat sem szenvedheti. A' szív' 's

lítá, mindenkor látta: a' napnak akármelley részében az órát pontosan meghatározhatá; valamint szolgálit is akár a' szomszéd szobákban, akár távolabb is láthatá, valamint azt is, a' mit cselekedtek, ezen 's következő napokban hibátlanul megmondhatá.

végtagok' görcsei folyvást különféle időkben fordulnak-elő. Étvágya nagyobb, szomszárja kisebb. Nem énekel, nem tánczol. Beszélgetése vidám, széke rendszerénti; álma békes.

Dec. 23-kán. A' beteg' állapotja ugyanaz. Éje álmatlan.

Dec. 24-kén. Az érczet most sem, az érczhangot inkább elszívveli. A' szívgyörcsök, mellyek a' kiállott dermengés után gyakrabban kerülnek-elő, kegyetlenebbek. Délelőtti tíz órakor egy sebész a' beteget meglátogatván, annak teste felett mágnesi vonásokat teszen, 's a' beteget mágnesi álomba meríti, mellyből felserkenvén, bajának nagyobbulását panaszlá, 's örvöngve zavart ideákat ad illyképen: (szavai a' betegnek) Most jövök világra. Kútból hoztak engem . . . Kék ördögök a' szögletben . . . Veres ludak . . . A' pásztorok egymást verik . . . A' párisi háborúban engem megsebesítettek . . . Több ezer emberek mennek búcsúra . . . de sok farkas . . . Milly sereg nyúl 's tündő . . . Tevék vannak Budovárban. 's tb. — Étvágya közepszerü, szomszárúsága nagyobb; a' hasürítés 's vizellet rendszerüleg, éje álm nélkül.

Dec. 25-kén. A' beteg' állapotja eggyez a' tegnappal; azonban az érczeket kevésbé tünni tapasztaltatott, 's az érczekek magasul-

tát mutatá. Történt azonban, hogy bizonyos nehezen-hivő a' betegnek veszélyére e' napon kész-akarva megtöltvén zsebeit rézzel 's vassal, ámbár előre intetnék, hogy ha valami érczdarabja volna, hagyná kün: ő tettetvén magát, hogy semmi érczneműje nincsen, a' beteg' szobájába lép: a' beteg tüstént nyugtalanabb lesz, az idegennek bejöttére szemeit sebesen villám-módra forgatván, nyelvét a' bejövő felé tolja - ki, 's szaglál. Intetik az idegen, távoznék - el, 's ő inkább közeledik, 's legottan a' beteg a' legkegyetlenebb merevény görcsökbe esik; teste kifeszül, megmered, alsó ajaka lehúzódik, szemei felvonulnak 's meredtek; homloka öszveránczosúl, nyelve torkába söpped, 's füladást látszik lihegni, keze - 's lábújai öszvehúzódnak, 's illy állapotjában egy óráig kinlódik, miglen a' görcsös részek' gyöngébb döngölése által — fenmaradván kevés időre az álkapczának remegése — a' görcsök megszüntettek. Elmentében az olly kedves vendég a' jelenlévőknek egy csupa szeszekből öszveférczelt recipét olly meghagyással hagyhátra, hogy a' betegnek, habár nem akarná is, ezen orvosság adassék. Az ébrenlévő ecstaticus betegnek odanyujtatik a' recipe, ki is bosszonkodva elnevetvén magát, a' következőket parancsolja a' recipére felíratni, 's az ollyigen kedves vendégnek általadatni: 1-szor (Szavai a' betegnek) N. úr a' maga életírását ezen recipe által világosan előadja. 2-szor.

Bizonyyal ő uraságának azon elmeogyógyító vizből ezer font sem volna elégséges. 3-szor. Máskor N. úr kutyabőrbe öltözzék, 's így próbáljon ördögségeket. — Ezek után a' beteg szokatlanul búsabb 's gyöngébb, étvágya 's szomszja középszerű; széke, vizellete rendszerinti; éje álmatlan.

Dec. 26-kán. Szívgyörcsei gyakrabban fordulnak-elő, mellyekhez a' végtagoknak napjában két három ízben megjelenő rángató görcsei kapcsolják magokat; mellyeken keresztülésven, a' szájnak szikkadása, a' nyelvnek torokba való visszavonulása, 's az innen következő szótehetlenség észrevehető, mindaddig, mig a' szájüreg megnedvesítettven, nyelve előhúzatnék. Már az érczeket 's hangjait türi. Lányékai - 's végtagjainak súlyosabb fájdalmairól panaszkodik. Egyébiránt a' beteg vidor; ételét jóízűen megeszi; szomszja nagyobb, széke 's vizellete rendes, éje álmatlan.

Dec. 27-kén. Az előjáró dermengést görcsök követik, mellyek' közelgetésekor a' beteg ágyából felemelkedvén kiszökell, és szörnyű görcsöktül zaklattatik, 's kínjait nyögéssel nyilatkoztatja; mellyek' lefolyta alatt a' nagyobb sérélmek' elkerülése végett többek által a' levegőben tartatnia kellett. Görcsei szüinvén, nyelve torkába vonúl, 's száva akadozván, közben-közben tréfás dolgo-

kat mivel, nevet 's kaczajt üt, mellyek után egész testében olly igen nagyon rázkodott, mintha a' legsúlyosabb láz (febris) bántotta volna. Mellyek' eltüntével felszerkenvén, a' kiállottakról semmit nem emlékezvén, mondja, hogy édesdeden alutt légyen.

Dec. 28. 29-kén. Állapotja ugyan az.

Dec. 30-kán. A' beteg dermengésén általésvén, békével teljes, bezárt szemekkel aluvóhoz hasonló, néhány minutáig fekszik. Majd szempilláji felnyilván, szeme felvonulva 's merően marad, homlokbőre ránczokba szedődik, arczulata igen megváltozik, nyelve torkába vonul, némán, félénken elhagyja fekhelyét, 's minden akadályt el mellőzvé, ide 's tova sétál, majd négylábu állatként mormogva lépdegél, vagy lekorodva szökdél, 's kezeivel ide 's oda kapkod, 's a' mint a' szorosb 's félre helyeken lévő tárgyakat meglátja, azokat hihetetlen sebességgel önnön megsértése nélkül kaparítja-meg, 's azokkal macska-módra játszong. Majd a' padlatra leülvén, öszvehúzott lábait kezeivel általfogja, 's kakas-módra kiáltoz, úgyannyira, hogy hallván öt valaki, vélné, hogy kakas záratott a' szobába. Más állatok' hangjait is utánazza; szólni nem tud, 's csak jelekkel adja-elő azt a' mit akart. Későbbben szólni kezde, 's a' szokott hangtól sokkal különböző, de érthető szavakat

ada, mellyek előjárván, végre a' szobán keresztül sebes lépésekkel az elfáradásig szaladgál, 's majd elfáradtan ugrál, 's magát ágyába veti, 's hátra dölve siettetett lélekzés, sebesebb érütések, 's testének özön izzadásai közt aluvóként fekszik. Felébredvén, felvigyázójira bosszonkodik, mintha álmát szakasztották volna. Semmit nem emlékezővén tetteiről, mondja, hogy egészséges, 's igen csendesen nyugodott. (Álomjárás.)

Dec. 31-kén. Az álomjáró mint a' múlt napon mindent úgy cselekszik. Nyelvének leesése miatt tisztán beszélni most sem tud. Ezen állapotjában a' jelenlévőket egytől-egyig megismeré. Hasa, melly álomjárás előtt kifeszült, most igen béesett; az álomjárás' szüntével, a' mint tapasztaltuk, ismét feldagadt. Egyébiránt a' beteg a' görcsökkel váltakozó 's koronként előjövő álomjárásán kívül vidám volt.

Január' 1-ső napján 1852-ben. Az álomjárás kemény görcsök' előfordulásai közt folyvást tart, 's azon javallatnak, hogy magát orvoslása' folytatásának tekintetéből Egerbe hozatná, 's a' seminariumban választaná szállítását, enged.

Január' 2-kán. A' beteget szörnyű görcsök háborgatják, mellyeket úgy áll-ki, hogy a' jelenlévőktől a' szabad levegőben

tartatik. Koronként az álmjárás határozatlan időkben fordul-elő. Esti hetedfél órakor merő 's mozdulatlan szemekkel, nyitott szájjal, kicsúcsosodott 's kinyújtott nyelvvel, lehajtott fejjel, figyelmét lefelé intézve, eggyesztes gondolkozóhoz hasonló, csendesen fekszik, közbe-közbe mosolyog, 's kevés perczek után felkelvén, a' jelenlévőknek előadja, hogy bizonyos érczzörgést vévén-észre, figyelmét oda, honnan az érczhang jött, függeszté, 's valakit a' szobája alatt lévő szobában láta, a' mint ez pénzt olvasott; kinek ruházatját leírván, eggyzersmind a' pénznek nemét 's a' rakások' mennyiségét is megmondá. Azonnal felhívatván a' sáfárt főtisztel. Rector úr, ki a' beteg által leírt ruházatban megjelenvén, bizonyítá a' mit a' beteg mondott, hogy t. i. merő krajczárokból álló rézpénzt, melly között csak eggy ezüst húszas vala, tíz forintig olvasott légyen. *) Szolgájit — mert még folyvást hatalmas úrnak képzelé

*) Különösnek látszott a' betegnek magának is, hogy a' mellette állókat, 's közelében lévőket, kikkel semmi egybeköttetésben nem volt, sohasem láthatá; midőn ellenben a' szobájától távolabb lévő ugyan olly személyeket láthata, 's külső viseletöket is, a' nélkül hogy öket megismérhette volna, le-ábrázolhatá.

magát — valamint azok' tetteit a' szomszéd vagy távolabb szobában látá, 's olly finom hallással bírt egyszersmind, hogy az órá' verését legnagyobb zörgés vagy lárma közt hallá, 's ütéseit helyesen számlálá: ugyanazért az órát vagy fertályt a' beteg mindenkor pontosan megmondhatta. Azoknak szavait, kik a' beteggel egybenkötésben voltak, gyakran a' távolabbi szobákban minden nehézség nélkül hallá, sőt indított beszédeiket megértheté; midőn ellenben más ollyakat, kik vele öszveköttesben nem voltak, közelében is, ámbár őt kézzel is illetvén, hangos szózattal szólíták-meg, nem látta, szavaikat nem hallotta, 's legkevésbé sem értette-meg. A' helyöken lévő tárgyakat, vagy midőn azokat cselédei avagy választottai megilletik, mindenütt látja 's megkülönbözteti, mellyeket azonnal nem lát, mihelyt olly valaki nyult hozzá, ki a' beteggel egybenkötésben nem volt. Különös vala, hogy midőn valami tárgyat egy választott 's egy nem választott egyszerre tartván mutatának a' betegnek, azt látta ugyan, de meg nem foghatta, kezeit mindenkor midőn azon tárgyat megfogni kívánta, a' tárgynak azon oldala mellett, melly a' választottja felé volt, bocsájtván-le. Így a' két illy személyek által nyujtott pixishől tobákot soha sem vehetett, mivel kezével mindenkor a' pixis mellé nyúlt.

Jan. 5. — 8-áig. Görcsei álmjárással váltakoznak; köhögés- 's fájdalmas nyelésről panaszkodik. Szomja nagyobb, étvágya kisebb, széke lágy, vize rendszerénti; hasa, melly különben feszült, az álmjárás alatt behúzódott; álma csekély, vagy semminő.

Jan. 8-kán. Reggel szokatlanul búsabb, az ebédnél enni semmit sem akar; délutáni két óraker minden előjáró világos ok nélkül általános 's huzamos merevény görcsökbe esik. Megrettenvén a' jelenlévők ezen állapotján a' betegnek, azonnal hivattatom. Megérkezésemkor látván a' sürgető veszélyt, melly a' görcsöket elháríttatni, vagy legalább csillapíttatni kívánná, mivel pedig a' görcsök' ingerkedései alatt semminemű gyógyszer sem nyujtathatott volna, hogy pedig az állati magnetismus által, melly csupán kézvonásokkal bizonyos irányzatban szokott tétetni, a' betegek megkönyebbedtek, sőt felgyógyultak legyen, elevenen emlékezém: *) ezen mágnesi operatiót betegünkön is a' főtisztel. rector úr' 's több seminariumbeli tanulóknak jelenlétökben meghatározottan véghezvivém olly formán, hogy elő-

*) Az állati magnetismusnak jeles sikereit egy a' görcsöktől háborgattatott leányzón szemléltem.

szer is megfogván a' beteg' karjait, kevés perczek után kezeim' felemelvén, 's újaimat egybetévén, huzásokat, testét érintve a' homloktul kezdve mindkétfelől a' nyakon, melyen 's végtagokon, egy keveset a' csuklóknál megállapodván a' lábújak' hegyéig; innen felemelvén ismét kezeimet, 's félke-rületben homlokára visszavívén, ismételve tettem; 's íme már a' negyedik vonásra a' mágnésítés' világos sikerét csudálva szemléltük: ugyanis az egészen megmerevült beteg lassanként remegni, 's majd kevés perczek után egész testében rázkodni látszott. Elenyészvén a' görcsök, ellenem, ki a' mágnesi huzásokat tettem, fölöttébbvaló haragra gerjedvén, neheztelését haragos szavaival fejti ki. — A' bőrnek melegsége nagyobbulván, a' test izzada — Valamennyire lecsendesülvén, kérdeztetett: ha vallyon görcseit a' mágnésítésen kívül más móddal lehetne écsillapítani? F. Semmiképen nem. — K. Miért neheztel tehát olly igen, 's miért haragszik arra, ki a' mágnesi vonásokat teszi? F. Mert a' mint egy általmenő melegnek érzése, *) melly az operatio' kezdetével kel-

*) Lábújaihoz vivén valaki kezújait kisebb vagy nagyobb távolságra, vagy tenyerét testehez értetvén, érezhető hideg vétetett-észse kifejleni, melly minden magnetizálás alatt

lemez 's kedves volt, alkalmatlanná, 's nagyobb vagy kisebb részben fájdalmassá, egy szóval türhetlenné vál, engem igen bánt. Egyebiránt én téged ezentúl akárhol leendesz, mindig látni foglak, mivel a' belőled magnetismus' alkalmával belém általöntött erő által én veled nagyobb öszveköttetésbe jöttem, mint feleséged. — Nem sokára kért, hogy czukros vízzel nedvesített ruha tétetnék gyomortájékára; melly oda alkalmaztatván, azonnal édes ízt nyervén szájába, azt kedvesen vette, 's felnyitván szemeit felébred; semmit nem emlékezővén az előbb történetekre, vidáman kezd beszélgetni.

Az ezen napon gyakrabban eléjövő görcsök magnetismus által eloszlatván, a' beteg mindannyiszor mágnesálomba merült, melly álmában kérdeztetvén a' betegség' meddigtartásáról, előbbi mondásihoz ragaszkodva, azt tizenöt hétig tartani most is állítja. Azon kérdésre pedig: ha vallyon illy görcsök gyakrabban fordulandanak é elő, 's mikor? felele: Holnap 7 $\frac{1}{2}$ órakor kezdődnek, minden másod órában visszajönek, 's 9 $\frac{1}{2}$ órakor végződnek. — K. Ki tegye a' mágnesi voná-

annyira nevededett, hogy a' körüllevőktől nyilván éreztetnék.

sokat? F. Az orvos, és senki más; mivel ké-
szebb vagyok meghalni, mint mágnesi hu-
zásokat mástól elfogadni. — K. Miért kívá-
nod egyedül az orvos által tétetni- meg ezen
operatiót? F. Mert ötet leginkább szeretem.
Azonban gyöngébb lévén ő, magának is ez
által könnyen árthatna, tehát megtanítván
előbb Pál szolgámat, vele tétesse- meg a'
mágnesítést. — K. Használtak e neked azon
gyógyszerek, mellyeket betegséged' kezdeté-
vel vettél? F. A' nyavalya' kezdetén ada-
tott pillulák csak annyiban használtak, hogy
betegségemet, melly különben bizonytalan-
ságban tévelygett volna, meghatározták. —
K. Vallyon a' porok 's kenőcs használtak e?
F. Felettébb.

Jan. 9-kén. Éje csendes, de álmatlan.
Nyolczadfél óra felé mintegy mélyebb álmom
által elnyomatva minden eszméletét elveszt-
ván, öszveesett, 's a' csakhamar megérkező
görcsöktől kinoztaték nyolczadfél óráig; mel-
lyek alatt a' beteg hátra- csavart kezein 's
lábain csudálatosképen tartá- fen magát. Fe-
jét csaknem a' sarkáig hátravonván, testét
félkarikára görbíté- meg (Gisthosonus) Fel-
puffadt arczatját vérszín futá- el, 's nyelve
torkába visszavonult, annyira, hogy min-
den szempillantatban megfúladni látszanék.
A' kevés perczekre engedő görcsök majd is-
mét újabb kegyetlenséggel rohanván - elő, a'
betegét magát, valamint a' segédekét is újra

elfáraszták; 's esti tizedfél órakor olly düh-
 hel állottak - elő, hogy a' beteg' ábrázatja
 kékülni, és, valamint ő mágnesi álmában
 jelenté, a' szélütéshez közelegni tapasztalta-
 tott. A' görcsök a' beteg által megjövendőlt
 többi órákban előjöttek ismét azon külön-
 séggel, hogy ugyanazon pillanatban, melly-
 ben a' beteg a' görcsök' megjelenését mondá,
 mi azoknak teljes megszűntét szemléltük.
 Mindannyiszor magnetismus által megszüntet-
 vén görcsei, mágnésálomba merült, *) melly-
 ből magát a' gyomorra intézett fúvás által
 kíváná felköltetni, melly reáfúvott levegőt
 beszíván, azonnal erőszakos kilehellést sohaj-
 tás formán bocsájt utána, 'sa' mellette lévő-
 ket inti, hogy fejöket elfordítván, ezen ki-
 lehelt levegőtől magokat óvni. Kérdez-
 tetvén, miért kellene a' jelenlévőknek az
 általa kilehelt levegőtől annyira őrizked-
 ni? felele: mert ekkor a' legromlottabb 's
 rothadt genyhez (ichor) hasonló szagú leve-
 gőt leheltek, melly a' choléránál ártalmasb,
 's másoknak igen veszedelmes lehetne. — K.
 Miért haragszol arra, ki rajtad a' mágnesi
 vonásokat teszi, midőn ezek által mágnésá-

*) A' mágnésálomban szemei mindig felvonul-
 va voltak, mint álmjárásakor is, annyira,
 hogy gyakran felhúzatván pilláji, szemfénye
 sohasem vala szemlélhető.

lomba merülsz? F. Azért, mert jóllehet a' legkegyetlenebb görcsök vegyenek -elő, ér-
zékeim egészen elfásúlván, semmit nem ér-
zek, 's azon kívül hogy fekszem semmit nem
tudok; a' végső vonásokra mindazáltal, mi-
dön a' gyomromat kínozó görcsök oszlatnak-
el, a' kés' metszéséhez hasonló éles fájdalma-
kat érzek. — K. Honnan gondolod, hogy
nyelveddel hallasz? F. Az én állati életem
a' gyomromba szállt-le, 's az agyvelőnek és
az egész fejnek functióji ottan vitetnek -vég-
hez: innen van, hogy az étel' ízét gyom-
romban nem pedig számban érzem. Szemeim
bezárva legyenek bár, bőrömmel mégis látha-
tok, valamint bedugott füleimmel is — szá-
jam nyitva maradván — igen élesen hallok,
ajakimat pedig öszvefogván, azonnal nem
hallok: ugyanis a' nyelv a' gyomorral eggy-
beköttetésben lévén, ebből a' hallás' tehetsé-
ge a' nyelvre általszármozott. — K. Miért
ingereltetel midőn valaki a' szobában suttog-
va beszél? F. A' hang, kivált az emberi szó-
zat igen kedvesen hat reám; ellenben a' sut-
togás kellemetlen érzést okoz, 's különben
is minthogy mostanában igen éles hallással
bírok, olykor -ollykor mindazokat, mik ró-
lam habár alantabb szóval mondatnak is,
megértem. — A' következő napokban leen-
dő változásairól tudakoztatván, megjövendő-
lé, hogy a' reakövetkező két napon a' gör-
csök kimaradván, álomjárása leend, 's azt
nevetés fogja megelőzni, melly a' romlott le-

vegőnek kiűritését elősegélve, neki használni fog, 's álmjárása ugyanazon órákban, mellyekben a' görcsök tapasztaltattak a' romlott levegő' kilehellésével fog váltakozni.

A' beteg az ő ébrenti ecstasticus állapotjában nem csak a' maga teste' belső alkotását, de a' másokét is kik vele öszveköttetésben valának, világosabban látá. A' maga testi alkotásáról 's egybeszerkeztetéséről sokat beszéle, nevezetesen: hogy a' koponya több csontokbul áll, 's mellyek többféle varratok közbejövetele által (a' koronás varratot pontosan meghatározá) foglaltatnak egybe. A' füleknek különös 's finomabb készületét, a' nyeldekletést, a' gyomornak, valamint a' hasüregbe zárt egyéb beleknek is formáját 's mozgását, a' tüdők' milyenségét 's functióját, 's több másféléket olly helyesen leírá, mint ha az anatómiát 's physiologiát tanulta volna. Kérdeztetvén, honnan ismérné testének belső alkotását is? felele: Mert ezen szomorú állapotomban magamat vizsgálhatom, 's bel részeimet tökéletesen látom. — Semmi étvágya; kivált a' húsravaló kivánságát egészen elveszté: látván, a' mint mondá, a' múlt napon a' maga gyomrát 's annak foglalatait, olly undorulásba jött, hogy azolta semmi húsfélét enni nem akart. Feje nehéz, széke, vize rendes; semmi álma.

Jan. 10-kén. A' megjövendőlt órákban a' levegő' kilehellésével váltakozó álomjárás előkerült. Az előjáró nevetés csak egy pillantatig tartván, azt bőfögések követték. Ágyából felkelvén, azt elhagyja, 's lassu lépésekkel tovább megyen, 's ismételt bőfögései által olly kellemetlen levegőt ürít-ki, melly önmagának is eltűrhetlen vala, elannyira, hogy ábrázatját visszafordítva, kiterjesztett karjait felemelve, 's lábainak kifeszített újaira állva, testének egyéb helyzetével egyetemben undorodást, 's mint valami bizonyos 's végső veszélybe esendő, legnagyobb iszonyt fejez-ki, miglen ájultan öszverogyna. Étvágy' hija; nagyobb szomjusága 's álmatlansága folyvást tartanak. Széke gyakoribb, éje csendes.

Jan. 11-kén. Álomjárása a' szokott órákban előfordulván, a' görcsök a' nélkül hogy előre látta, vagy mágnesi álmában említette volna, megjelentek, mellyek magnetismus által megszüntetvén, a' beteg haraggal teljes lévén, ezeket mondá: „Haragomban majd megrepedek; ezer darabra szaggatnám magamat.” — Később' minteggy lecsendesedve azonban:

„Emberi dolgokban játéka van égi erőnek,

'S a' tehetős élet egyszeri perczre lerogy.” —

Magának mintegy szemrehányást tön, hogy ezen változását előre nem látá. Estvélyi tízedfél óraker az álomjáró inti a' jelenlévőket, hogy a' következő napon reggeli hét óraker az orvos elhivatnék, mert igen súlyos 's veszedelmes görcsöket kell majdan szenvednie. — Éje csendes.

Jan. 12-kén. A' görcsök megjelentek, és szakadatlanul egy fertályig tartván, olly súlyosak valának, hogy a' beteg többek által sem tartathatott-meg. Néhanéha a' torokra tolódtak, 's a' beteget minden pillantásban fúladással fenyegették. Kiállván ezen görcsöket a' beteg, szokásán kívül vidám, 's hogy a' végveszélyt kiállotta légyen, dicsekszik. Az egyébként szelidebb görcsök esti hatodfél óraker keményebbek valának.

Jan. 15-kán. A' szokott órákban, mint a' múlt napon, görcsei előkerültek. Ingereltetvén a' beteg, mély ájulásba esett, melyből mágnesi vonásokkal semmiképen, gyomor felnyomása által azonnal, szívtájékához alkalmaztatván eggyzersmind bal oldalamat, fölébresztetett. Étvagya semmi; széke lágy.

Jan. 14. 15-kén. Álomjárása a' бүдös levegő' kilehellésével váltakozik; melyek közben rövidebb vagy hosszabb ideig tartó 's leginkább éjjel tapasztalható ájulások jönnek elő.

Jan. 16. 17-kén. A' görcsök fél órával mindenkor későbbben fordultak-elő. A' galvanismus' sikerét kívánván tapasztalni, hogy vallyon azon csekély electricitas, melly a' galváni módon készített békákban mozgást 's öszvehúzásokat okoz, mit tehetne a' beteg testében? nagytudományu 's fáradhatlan szorgalmú Leffelholtz György urat, a' physicának egri érseki lyceumbeli rendes tanítóját, megkértük, ki is többek' jelenlétében a' beteg' megeggyezésével ajkára sósvízzel nedvesített ezüst pénzdarabot, gyomortájékára szinte sósvízbe mártott czinlevéldarabot tévén, ezen kétféle érczek a' rézből készített ideg-bizgató által ismételve egybeérintésre hozatván, nem kevés bámulással szemlélők a' világos következtést: ugyanis a' beteg a' fájdalom' minden jele nélkül egész testében reszketni kezdett, ollyannyira, hogy ajakinak reszketése miatt még csak egy szót sem ejthetett-ki. Melly reszketés azonnal az érczláncz' feltételére ollyformán, hogy egyik vége lábára tétetnék, 's másik vége azonban a' földre bocsájtatnék, megszűnt. Különben a' görcsök a' kijelelt órákban előkerültek, 's a' beteg' állapotja a' tegnappal egyy.

Jan. 18. 19-kén. Az előre bocsájtott kasszó után álmjárása a' romlott levegő' kihellésével váltakozva fordul-elő. Éji tíz ó-

rakor huzamosabb ájulásba esik, valamint 12. 's két órakor is.

Jan. 20-kán. Előre megmondá, hogy délelőtti nyolcz és tíz órakor kétszer, délután pedig négyszer 2. 6. 8. és 10. órakor fognak görcei megjelenni, 's azokat háromrendbeli éji ájulások követendik. Estvélyi tíz órakor általesvén a' sulyosb görcsöken, ájulásba esett, melly alatt (a' mágnesítés' erejének nagyobbítására a' beteg' kérése' következésében többen egybekapcsolák magokat) észrevévén, hogy eggnémelley álmos kedvetlenül tenné szolgálatját, jelek által íróeszközöket kér, mellyek általadatván neki, behunyt szemekkel a' következőket írta: „Kiknek igaz szándékjok nincs, tegyék azt, ha rajtam szerencsétlenül igazán akarnak könyörülni. Titeket pedig kérlek, jegyezzétek föl azokat, kik ennyire mellettem fáradozni nem sajnálnak.” — Tizenkét órakor ismét ájulásba esvén, midön mágnesi operatio alá vétetnék, szokása ellen nyugtalanabb lön. Folytattatván a' mágnesvonások, történt, hogy a' felszolgálók közül egy gyöngébbik elszédülvén, lerogyna: felébredvén a' beteg, ezeket mondá: Engedetlenség: (mivel már ezelőtt megintetett a' beteg által, hogy azok közé, kik a' mágneshúzásokat teendik, ne állana) megmondottam én azt: miért próbál illyeket; 's még ő — most már végettem beteg. Hideg szobába vigyétek, 's hideg vizet

adatok neki. — Ezek után beteg társán sajnálkozván, még kétszer de csekélyebb ájulásba esett-vissza; mellyekből, a' mint maga kívánta, eczet hintetvén reá, lábai eczettel dörgöltetvén, ébresztetett-föl. Az éjnek hátralévő részét csendesen fekvé töl-té-el. *)

Jan. 21-kén. A' sulyos görcsök a' szokott órákban ismét előjöttek; mellyek' szüntével a' betegnek mágnésálmában új kérdések te-tettek: K. Meddig fog tartani változkodása ezen nyavalyának? F. Februarius' 7-dik nap-jáig. — K. Milly renddel fognak következ-ni változásaid? F. A' görcsök megelőzik a' kakasszót, a' nevetést pedig mindenkor kö-vetendik. — K. Ártalmas e másoknak azon általad kilehelt bűdös levegő? F. Ez legvesze-delmesb, mert annak kilehelése nagy ájulás-ba ejthetne, 's könnyen meg is halhatnál.

*) Méltós. báró Brudern úr meglátogatván a' beteget, 's vele öszveköttetésbe jöven, 's a' beteggel beszélgetvén, ez azalatt nyelvét, melly mindenkor csúcsos vala, ki-kinyujtja, 's minden kérdeztetés nélkül az óralánczot, mellyet a' méltóságos vendég visel vala, platinából valónak mondja, melly szájában az arany 's ezüst' íze közt közép ízt ger-jeszte.

Gonoszabb ez a' choleránál. — K. Mit cselekedjünk, hogy ezen lehelleted nekünk ne ártson? F. Észrevéven változásom' közelgését, mindenkor egy kevés erős italt vegyetekbe. — K. Vallyon a' veszett kutya' marásának van e valamelly befolyása betegségedbe? F. Nincsen. — K. Hát a' cholerának? F. Épen nincs. — K. Vannak e szolgálid, 's mint neveztetnek? F. Vannak: Mátyás, Pál, Gáspár, János. *) — K. Egészségesek e azok? F. Kettejük, Gáspár és Pál egészségesek, János pedig 's Mátyás gelisztások. **) Gáspár ugyan főfájós is; használna neki pióczákat tenni halantékaira. A' boritaltól óvja magát. — K. Az állati magnetismusnál talán hasznosabb volna az érczes mágnésítés. F. Hasznosabb annyiban, hogy a' görcsöket hamarabb megszüntetné; ártalmas pedig azért, mivel ezál-

*) A' beteg által szolgálkává választattak: tisztelendő Papp József, Horváth Farkas, Majzik Ignácz, Holczer József urak, kik a' beteg körül éjjel nappal fáradhatlanul szolgáltak, 's valóan keresztyéni szeretetöket bébizonyíták.

**) És valóban a' két utólsónak mingyárt a' következő napon geliszta-hajtó orvosi szer rendeltetvén, egyikétől kevesebb számu, másikatól több geliszták mentek-el.

tal erőmet veszteném: ugyanazért legtanácsosabb állati magnetismussal élni. — K. Az electrumi ütések használnának e? F. Ezek semmi öszveköttetésben nincsenek a' görcsökkel. — K. Ha téged valahányszor szükséges lesz, magnetisállak, félhetek é, hogy betegségedből részesülök? F. Ha magadat azokhoz alkalmazod a' miket mondani fogok, nem félhetsz: 1-szor, mondd az orvosnak, hogy neked valamely erős italt rendeljen, melly az egyik napon elvesztett erődöt a' másik napra visszatérítse. 2-szor, álmod hosszas ne legyen, de csendes. 3-szor, a' nagy melegtől óvjad magad'. 4-szer, italdnak mennyiségét 's mineműségét változtassd: ezentul több 's jobb italt igyál. 5-szer, reggelenként borlevest ne igyál, valamint zöldséget 's káposztát sem egyél, hanem ezek helyett kérj más ételt addig, mig mellettem leendesz, 's azontul is két hétig, mert különben olly gyöngeségre jutandasz, valamint én. 6-szor, szükséges a' hússal való élés kerti tormával ugy, hogy ez eredeti erejét magtartsa. — K. Mellyikünk erősebb természetű? F. Testi alkotásod erősb az enyémnél. — Most már jegyezzd-meg, mit cselekedjék velem az orvos: ezen phantasiák' végével olly orvosszereket adjon nekem, mellyek engem megerősítenek; máskülönbem nem könnyen szabadítand-meg a' haláltól, millyenek: a' china-héjvont; királyi szélűző víz, háromféle fürdő; 's ezek mellett, a'

húsos ételekre kényszerítsen. — K. Miképen kényszeríthet téged az orvos a' húsételre? F. Csak lassanként adja-elő, 's mutassa-meg a' hússal való élésnek hasznát, különösen pedig vadakat vagy madarakat adasson. — Költs-fel, de vigyázz.

Jan. 22-kén. A' kakaskukorikolást a' beteg reggeli nyolcz órakor előre bocsátván, álomjárása elkezdődött. A' beteg újlag ingereltetvén, ezeket mondá: „Meg fogjátok látni ezen ingerlések' következését” (betegségének súlyosodását értvén.) Éjjel az ájulásokhoz keményebb görcsök járulának, mellyektől a' beteg már előre félt, mondván: „Mostantól fogva vagy láttok engem többé, vagy nem; 's hacsak a' leghathatósb segítség nem járul hozzám, alig maradok-meg. Ha valamit vétettem, bocsássatok-meg. Az orvos hivassék.” Ezután igen kemény görcsök 's pedig három ízben egymás után, a' mi még eddig nem történt, mindannyiszor előjárulván az ájulás is, jöttek-elő. A' görcsök állati mágnesítés által megszüntetvén, némelly egyes részekben azonban fennmaradtak: így, az alsó ajak a' felsőhez kulcsolódott, vagy levonva maradott, a' szemek nyitvák, mozdulatlanok; a' nyelv hátra béesve láttatott, 's tb. mellyek lassu dörzsölésre szinte eltűntek, az álomjárás pedig még a' mágnesálomban bekövetkezők, melly elmúlván, a' beteg nem ébred-e föl magától álomjárása után, mint

máskor, hanem gyomortájékára intézett fűvás által költeti-fel magát, mivel a' mágnés-álmom, melly alatt álmjáróvá lön, az álmjárás' végeiglen tartott.

Jan. 23-kán. Álmjárása estvélyi tíz óráig a' rosz levegőnek kilehellésével változik, 's ezzel végződik. Éjjeli ájulásai alatt orra' 's nyaka' viszketege által háborgattatván, Mátyás 's Gáspár szolgáljinak meghagyá, hogy máskor ájulása alatt ezen szüntelen' viszkető részeket gyöngédeden vakargatnák. Egyszersmind megjöendölé, hogy következő napokban a' görcsök ötszer reggeli nyolcz 's tíz óraker, délutáni két, hat, tíz óraker kerülendenek-elő,

Jan. 24-kén. Nyolcz óraker a' kevésbé dühös görcsök által gyomra, a' mint látható vala, huzamosabban háborgattaték, mellyek engedvén, nagytiszteletű Máriaassy Gábor urat, kit betegsége alatt különösen tisztelt 's kedvelt, kéri, hogy gyomrának felfelé való nyomásával a' maradék görcsöket eloszlattná, 's öt felköltené. A' napnak egyéb részét, melly a' görcsöktől szabad volt, vidáman tölté-el.

Jan. 25-kén. Gyöngébb görcsei napjában ötször tapasztaltattak. Éjjeli ájulása háromszor volt, melly alatt minden másokkali egybeköttetését elveszté, a' mi a' beteg

állítására szerént az eddigi ájulásokban mindenkor történt azon okbul, mivel a' felvigyázóknak baját, mellyel vesződött, semmiképen tudokra nem adhatá. Éjjel a' szokott időn kívül is ájulásba esék, 's mivel jelenlévő felvigyázó társai a' beteget jóízűen pihenni gondolnák, ők is lenyugvának; miglen három óra' lefolyta után a' beteg' kiáltására: „mingyárt elveszek; mingyárt oda leszek!” fölébredvén, megijedve hozzá siettek, 's mágnes-huzások által, mellyek' kezdetén prüszentett, fölébreszték a' beteget, ki is azonnal eczettel nedvesített ruhadarabbal dörzsöltetvén tagjait, magát gyöngédebben bétakartatá, 's izzadásba jöven, megkönnyebbült. Felkelvén a' beteg, lábaira állani, vagy sétálni nem tud: lefekszik tehát, 's a' következő napi hét óráig csendesen fekütt.

Jan. 26-kán. Álomjárása nevetéssel 's romlott levegő' kilehellésével váltakozik. Estvére rosziullétét panaszolván, nem sokára bőfőgés, ökröndés 's hányás következett, 's az egész éjet testében izzadva, helyét gyakrabban változtatván, igen nyugtalanul tölté; miglen

Jan. 27-kén, nyolcz órakor, előre boesátván a' kukorikolást, álomjáróva lett. Tíz órakor nevetés 's az ezt követő roszi-levegő-ürítés után öszverogyott, 's mint máskor, kevés perczek után fölébredvén, ujjonnan

ájulásba esett, mellyhez azonnal görcsök adák magokat. Mágnesshúzások tetetvén rajta, kevés időre eszmélni látszott, de azonnal ismét előbbi állapotjába visszaesett, 's magnetismus által semmiképen, jóllehet gyöngérázkodásba hozatott, föl nem ébresztethett, sőt a' galvanismus is hasztalan maradt. Fejét gyakrabban illetvén, fogait csikorgatta, 's a' siketnémák' módjára jelekkel ezen szavakat formálja: „Hacsak orvosság nem nyújtatik, oda leszek.” Puffadt arcza a' betegnek, öszvehuzódott szemfénye, a' világoasságtól való iszony, a' szemek' szerföltti verességök, a' vérnek az agyvelőre való szertelen torlódását nyilván jelenték: mellyhezképest mindkétfelől a' halantékokra pióczák tétettek; 's ím, még a' pióczák' leválások előtt szemeit kinyitja, 's vérjárását folytatván, szólani kezde, nagyobb gyöngeségét azonnal panaszolván. E' napon a' görcsök ájulásokkal 's álomjárással egész estvélyig majdnem folyvást váltakoztak. Este nagyobb ájulásba esvén, a' jelenlévőket kéri, az orvost hivatnák-el. Nem sokára a' görcsök lehellő 's nyelő gégéjére egész erővel tolódtak, 's a' beteget huzamosban kínozzák, mellyek a' mágnesítés' hintő, részszerént szelídítő módjával megszüntettek. Ezekre erőszakos köhögés következvén, több ízben sűrű öszveállott turhát vetett-ki. Ezen állapotjában senkit orvosán kívül, jóllehet többen jöttek illetésbe, nem ismért; sőt a' má-

sok által gyorsan szemeihez vitt 's tartósabb ideig szeménél tartott gyertyavilágot me-reedt 's mozdulatlan szemekkel, látásának semmi jelét nem adván, fogadá. Ellenben midőn ugyanazon gyertyavilág orvosa által vitetek felé, fejét azonnal elfordítván, 's szemeit behunyván, a' világosságtól való iszonyodását elárulá. Melly próbálat ismételtetvén gyakrabban, ugyanazon következés tapasztaltatott. — Tíz órakor a' kakasszót előre bocsátván, álmjárása állott-be; melly állapotjában a' történteokról semmit nem emlékeztvén, minden jelenlévőket, mint egyébkor; álmjárása' végezetével pedig orvosán kívül ismét senkit nem ismert. Az előmutatott tárgyakról 's a' látott dolgokrul hibásan itél vala: többek között kérdeztetvén, hány az óra? (mellyet máskor helyesen egy fertályiglan megmonda) felele: két fertály kilenczre (tizenegy helyett) A' 11-et mutató óra hozzá vitetvén, újat reáteszi, 's ismét két fertály kilenczet mond. Állítja, hogy olvasni ugyan nem tud, azonban a' számokat az órán ismeri; kétli ha életben van e. Ágyát, mellyben fekütt, kútnak tartván, vízben - létét hitte, 's imilly kérdést tőn magának: „Élek e, vagy sem? Ki vagyok? hol vagyok? kutya e, vagy ember vagyok?” 's tb. 's ájulásba esik. Felébredvén, hányástól vétetett-elő több ízben, 's étellel vegyes türhát vetett-ki. Későbben székürítése után csendesebb lett. Újlag ájulás vévén-élő, ke-

ze' újait öszvevonva hányja-veti magát, 's nyögve köhög; fájdalomokról azonban semmit nem panaszkodván, békével marad.

Jan. 28-kán. A' görcsök' eloszlatása után már még a' mágnesálm alatt ájulást szenved, mellyben a' görcsök újra reáesnek, 's szomorúabb lévén ezentúl, a' bevett ételt lassanként kihányja. A' görcsök a' határozott órákban előfordulván, az ájulások közbe-vegyültek, 's az ételeknek visszakortyogatása gyakrabban tapasztaltaték. Éjjeli ájulásai alatt orrát 's a' pióczák által okozott viszkető sebhelyeit gyöngédeden vakargatá.

Jan. 29-kén. A' keményebb görcsök ötszer e' napon is előjövének. Mágnesálmában kérdeztetvén: miért nem esik álomba az ájulás után végbevitt magnetismusra? csakhamar felele: nem tudom. Délutáni két órakor a' beteget már álmában lepték-meg az erős görcsök, mellyek közé határozatlan időkbén ájulások vegyültek. Ámbár pedig gyakrabban ébren lenni látszott a' beteg, senkit ismét orvosán kívül nem ismért, 's kérdéseket ismét tevé magának, mint Január' 27-kén: „Ki vagyok? hol vagyok?” 's tb. Hat órakor görcsei' szüntével álmában kérdeztetett: Miért valának kétszeres görcsei délutáni két órakor? felele: Mivel az első görcsök el nem végződtek. — K. Meddig tartand ezen nyavalya? F. Februárius' 7-ik

napjáig: Ezen holnap' 6-dikán éjjel mindazon változások, mellyek a' betegség' kezdetétől fogva ezen napig tapasztaltattak, elő fognak jöni, 's majd Februárius' 17-kén ujonnan vissza fogok esni nyavalyámba, melly következése leszen minden bosszontatásimnak, 's Februárius' utolsó napjáig tartand. Az éji ájulások végökre jutván, gyöngébb görcsök mutatkoztak, mellyek' eloszlatásával az aléltság is elenyészett. Különben egész éjjel csendes volt.

Jan. 30-kán. Nyolcz óraker minteggy álomtól elnyomatva ágyában öszveesett, 's még bezárott szemekkel előre bocsátván a' kukoríkolást, ágyát alhagyja, 's álomjárásában véghezviszi mindazokat, mellyeket előbbi napokon tett. 12. óraker a' levegő-ürítés az ájulásig tartott. Délutáni két óraker az álomjárás alatt már ájulásba esett, mellyből felköltetvén, minden isméretét elvesztvén, illyformán kezde kiáltozni: „Ez török — Most böjtölnek a' franciscánusok — Szép madarat látok — Hiszen a' rózsa szép virág — 's tb. Végre a' siketnémák' jelei által ezeket adá értésünkre: „Én egész hat óráig nem fogok felébredni.” — 'S miért? F. Mert kutya vagyok. — K. Tehát ezen állapotodban hat óráig fogsz lenni? F. Igenis hat óráig, hanem három ájulással: az első mostani ájulásom után nyelvemet nem mozdíthatom; a' második után semmi tárgyakat, sőt té-

ged *) sem ismérhetlek-meg; a' harmadik alatt fog következni az álmjárás. — K. Mi okozza ezen ájulásokat? F. Álmom' állapotja kívánja ezt. — K. Miért fog tartani ezen állapotod a' jövő álmjárásig? F. Mivel az álmjárás' idejében kezdődött: ugyanazért a' jövőig tartand. — K. Mi oka hogy álmjárás alatt estél ájulásba? F. Mivel jövőendő állapotom közelget immár, annál fogva napról-napra nagyobb változások alá va-

*) Orvosát, kivel Január' 8-kától fogva a' legnagyobb mágnesi egybenkötetésben vala, nemcsak akkor midőn megérkezett, hanem midőn otthon, vagy a' városban foglalatostokodék is, sőt szobájiban lévő holmijait is minden nagyobb erőlködés nélkül megláthatta.

Többek között bizonyos napon a' főtisztel. rector által kérdeztetvén: ha vallyon orvosát láthatná e? — kevés állapotás után minyárt megfelelt: a' p. p. szervítáknál vagyon. Melly napon 's órában ezen kérdés tétetett, épen akkor a' betegeskedő Bujdossy Elek volt professzor úr mellett voltam, ki a' szervítáknál tartózkodik. — Nemkülönben megmondá pontosan: a' patriarcha-érsek ő excellentziája' ebédénél hanyadik 's kik között (későbbben helyemet változtatván) ültem.

gyok vettette. De még sokkal sanyaruabb és siralmasabb leend következő állapotom, mert bünhödni fogok Febr. 17-kén (melly napon nyavalyája' ujlását jelenti) minden ingereltetésekért. Akkor fogják roszt akaróim kivánságokat elérni. — K. Máskor is estél ájulásba az álomjárás alatt, az mégsem tartott a' másik álomjárásig. F. Azon ájulás, melly csak egyszer lepett-meg az álomjárás alatt, sokkal különbözö 's csekélyebb vala e' mostaninál: ugyanis mostanában bedugúlnak 's minteggy elenyésznek minden érzéseim, 's egyedül csak a' lélek munkálkodik. — K. A' mostani ájulás tehát csak grádusára nézve különbözik? F. Ez az ájulás nemcsak grádusára, hanem formája-'s okára nézve is különbözik: ugyanis mostani állapotomban úgy tekints mint egy szellemet, mellynek csupán lelke, teste pedig nincs. — K. A' más két ájulás soká fog e tartani? F. Épen úgy lesznek alkalmaztatva, hogy hat órakor mind ájulásnak, mind az álomjárásnak vége legyen. — A' beteg hirtelen megijedvén vizet kér; mellyet midőn megivott, a' beszélgetést ekképen folytattuk: K. Mi bajod volt? F. A' görcsök, mellyek eddig gyomromban valának, engedtek; 's ez olly hőséget okozott, melly ha huzamosabban tartana, belső részeim megégnének. — K. Így fognak e lassanként a' görcsök megszűnni? F. A' többi görcsök' oszlatására igeu

szükséges leend a' már említett fürdő, 's csak egyedül ez által fognak eloszolni. — K. Mi állapotban vagy most? F. Magam sem foghatom-meg, mert természetes emberi állapotban nem vagyok. — K. Mint láthatsz engem akkor is, midőn máshol foglalatoskodom? F. Mivel téged igen szeretlek, 's mivel első magnetisálatásom után olly egybeköttetésbe jövék veled, hogy veled egy léleknek lenni látszom. — Második ájulásába esvén, különbfélék próbáltattak, hogy a' beteg megismérne, 's beszédbe eredne velünk, de hasztalan': senkit nem látott, sem nem ismert. A' szobában járkálván, midőn az ágyra, székre, vagy ablakra szökelleni akarna, ennek meggátolására elég volt bár melly alattomban is azon tárgyakat csak érinteni; azonnal ezen tárgyak szemei elől elenyészvén, megrettenve ezen bámulatos dolgon bosszonkodni látszott. Sőt ha a' jelenlévők közül valaki testének valamelly részét illeté, azt hitte — a' mint később' mágnesálmában kinyilatkoztatá — hogy azt elvesztette, a' mint az szemei elől eltűnt, annyira, hogy azt nézése 's tapintása által szorgosan keresné, 's azon tagját többszeri kemény ütésekkel, de minden fájdalomérzés nélkül illetné, vagy falhoz verné. Semmi tárgyat sem látott, sőt a' nagyobb ütéseket sem érzé; 's ezen állapotban vala a' 3-dik ájulásig, mellyből felébredvén, előre bocsájtván a' kukoriko-

lást, hat óráig álomjáróvá lett. Éjjel ájulásai voltak szelidebb görcsökkel.

Jan. 31-dikén. Álomjárása mint az előbbi napon. Délutáni két órakerék ekkép' kiáltozott: „Mindeneiktől elhagyattam; a' vererek sem néznek reám. Ugy vagyok mint egy oktalan állat, látván sokat 's nem látván. Legyen Isten' akarata: ám tudja ő kire 's mi rosszat bocsásson. Mellyet annál békesebben tűrök-el, mivel tudom 's előre látom, hogy az én jószágos Istenem ezen bajból engem nem sokára megszabadítand. Nem is tartok szemeim előtt egyebet, mint a' szent írásnak ama' szavait: Örüljete, mert közelget megváltástok.” Erre huzamosb ájulásba esik. Felköltetvén, újra senkit sem ismer. Négylábuak' módjára tipegvén, ruhájit levetni akarja, 's mindennek mint egy merő vak neki megy; a' bevett ételeket lassanként kihányja. Orvosát, kit másszor azonnal, most csak későbbben ismeri-el, 's vele semmi beszédbe sem ereszkedik. Ájulásai, valamint előbbeni napon, hat órakerék álomjárással végződtek. Tíz órakerék az álomjárás után ájulás következett. Mágnesi vonások alá vétetvén, több huzások után behunyt szemekkel felkél, 's az asztalról tollat, papirost, tintatartót öszveszedvén, a' szomszéd szobába siet, visszakiáltván: „Dolgaim vannak, az írószobába megyek.” Hol asztalhoz ülven; ezeket ír: „Orvosi szerek,

mellyek a' görcsök' visszajövetelét egyedül akadályoztathatják :

1-ször, angyalgyökér 's bizonyos fűmellyet az Eged' hegyén található, fekete színű, hosszas levelű: e' kettő együtt főzetség-meg, 's négy, legfeljebb öt szarvas-szarv-szesz-csöppek töltessenek belé, 's így ezen thea adassék négyszer napjában egy-egy finzsával. Közölje ezt orvos úr Adler gyógyszeráros urral, a' ki ezen fűvet bizonyosan feltalálja.

2-or, a' kezek-, lábakra 's a' gerinczre felteendő mustárlisztből készült kovász.

3-or, háromféle fürdő, mellyeket az erőtlenség' idejében használtatni igen kérek."

Végezván irását, ledőlt. Az ágyba általtétetvén, rövid idő mulva fölbred, 's dicsekszik hogy édesden alutt légyen. Tulajdon irása hozzá vitetvén, azt el nem ismerte, mondván: „Nem vagyok holdas (lunaticus) hogyhogy irhatnék álmomban!” — Egyébaránt víg lön, 's éje csendes volt.

Febr. 1-sőjén. A' görcsök hat óráig három ízben fordultak-elő, 's keményebbek valának. Mágnesálmában kérdezte: mi, vagy milly orvosság adassék neki? felele: „Tegnap megíram azokat, u. m. angyalgyö-

kér 's más fű, mellyet nevezni nem tudok, de melly itt van a' szobában (Akkoriban már Adler gyógyszeráros úr fügyüjteményeit általküldé, 's a' beteg' szobájába téteté) A' beteg által leírt tulajdonságu fű mutattatik a' betegnek (t. i. a' kesernyés tarnics: gentiana amarella) *) mellyet azonnal elismervén,

*) Kesernyés tarnics (gentiana amarella) virága vörös violaszínü, szára kék-feketés valamint levelei is, mellyek hosszasak. Gyöke sárga, néha feketés; virágzik Szeptember' végével 's Octóber' kezdetén. Találtatik az Eged' hegyén is — melly Eger városától félórányi távolságra vagyon — 's az Eged 's Várhegy-közötti völgyekben.

Említést tesz ezen fűről Martius Henrik orvos az ugy nevezett Zeitschrift für Natur- und Heilkunde folyóírásban, ki is az oroszországi köznép által a' veszettség ellen használni szokott orvosi szereket szorgalmasan 30. számmal összevgyüjtván, azt állítja, hogy ezen szerek közt leghasznosabb a' kesernyés tarnics; 's ezen állítása' erősítésére a' következő történetet adja-elő: „Ezen nekem ismételten szert először tapasztalám 1805-dik évben nyáron Wolchonszky herczeg Serjejevitsch Miklós' nyári lakásán, Tula' szomszédságában: Ott

felkel, 's ugyanazon füvet (melly még a többi füvek közt több is vala) sorra szagol-

eggy veszett paraszt eb által hét ember, három tehén, eggy ló, több juh, húsz 's több kutya megmarattak, mellyek közt volt az én farkasfogó kutyám is. A' herczegi familia déli ebédénél ült épen, midőn hirtelen' az udvarban nagy lárma támadott. Az első hírre: hogy valamelly veszett kutya több embert 's állatot megtámadá 's megsérte, székét hirtelen' elhagyván a' herczeg, maga szobájába sieté, 's nemsokára eggy nagy csomó fűvel tére-vissza, mellyet azonnal kesernyés tarnicsnak lenni megismertem. Elmondván a' herczeg ezen fű' orvosi érdemét, ennek gyógyító erejében, a' mit nem titkolhatok, igen keveset bíztam. Mivel pedig senki orvosi segélyemet nem kíváná, 's minnyájan ezen fűben helyezék bizalmokat, mit vala tennem, mint a' következtést békével elvárnom. Minthogy azonban sajnáltam kutyámat, ezen nekem hasztalannak tetsző szerre hagyni nem akarám, 's így annak orvoslásában mindent elköveték. Ezt melyének bal részén marta meg a' sokkal kisebb kutya, a' nélkül hogy legkevesebbet is állott volna ellene. Egész vigyázással orvoslám sebét, 's három hétig nyit-

ván, kikeresi, 's azt kezében tartván, vigan dicsekszik hogy a' mágnesálmában annyiszor látott 's nekie igen hasznos füvet megtalálta; kérvén egyetemben, hogy az általa leírt mód szerént adassék neki. A' derékában eddig tapasztalt görcsök esti tíz órakor kivált a' végtagokban különféle formákban állanak-elő olyanképen, hogy jobb kezét bal lábával; majd ellenkezőleg, majd egyszerre mind a' két lábát; már kezeit, arczáját, 's későbbben szemeit is elfoglalnák.

Febr. 2-kán. A' végtagok' 's derék' görcsei különféle formákban 's szokatlan időben a' beteg' jövendölése nélkül fordultak-elő, 's annyira erősek voltak, hogy ágyában többek által sem tartathatott-meg: ugyanis görcsei megjelenvén, magasra emelkedett, majd erőszakkal ismét levetődött; talpait később, a' falnak vetvén, hátával mindazokat kik fogták, tovább taszítá. Eggy perczig sem pihenvén, csakhamar gombolyagba hu-

va tartám, belsőleg magam által szedett 's elkészített belladonna-fű - 's gyökérport adván; 's íme, a' megmarottak közül melyek a' kesernyés tarnicsot vevék, eggyen sem lehetett semmi jelét észrevenni a' veszettségnek: minnyájan fellábadtak; egyedül az én kutyám dögölt-el." 's a' t.

zódik - össze, miglen ugyanazon formában a' mint kezdődtek a' görcsök, el is végződtek. Mágnesálmából felköltetvén, fájdalom' jeleit adja, 's kezeit gyomrára nyomván, nyög. Éjjeli ájulásai mint máskor.

Febr. 3-án. Nyolcz 's tíz óraker álomjárás. Ébéd után csendes álom; délutáni két óraker előre bocsátván a' kukorikolást, felkél, 's a' szoba' közepére madrácokat visz, 's ezekre fekszik; azonnal ájulásba esik. Galvanismus által fölébresztetvén, felkél ismét, 's általános merevény görcsök által lepetik-meg. Ez alatt arczának vonásai igen elváltoznak, szemei fenakadnak, homloka ránczolódik, tátogó szája elvonul, 's mozdulatlanul szoborként a' szoba közepén vesztegel, 's a' jelenlévőkben irtózást okoz, miglen a' görcsök kevés mágneshuzásokra eloszlottak, a' beteg lerogyott, 's fölserkentében elveszté a' jelenlévőkkel minden összeköttetését. Kezeit 's lábait gyakran összeütvén, a' madrácokon hömpölyögve e' szavakat ismétlé: „Kutyaveréb, kecskeveréb, vízi veréb.” A' megérkezett orvost meg nem ismérte előbb, mint ez kezeit a' beteg' homlokára 's gyomortájékára tenné; kitől jelek által azonnal írószereket kérvén, ezeket írta: „Alig vártalak, hogy megtudhassam tőled, mi állatok vagyunk.” F. Emberek vagyunk. — Mit a' beteg (mivel magát repülőnek 's fészekben - ülőnek gondolá, kinek szárnyai 's tollai vagynak, szállani tud, 's lábait ha-

sán viseli) semmimódon el nem hitt. Füttyölve 's pipegve szálldos folyvást, mig ujobban is elájul. Fölébredvén, minden ismértét elvesztve tollat ragad, 's ezeket írja: „Elhagyattam mindenektől, elhagyattam az égi madaraktól: nem tekintenek reám, nem táplálnak engem éhezöt, éhezem a' kicsinyekkel, szomjazom, szomjazom a' jérczékkal. Fészkem sárból van, 's ez nem magam' hanem a' fecskék' munkája, mert én ravasz veréb vagyok: előbb a' fecskékkel barátságban állok, azután fészkökből kiverem, 's jérczém-mel elfoglalom.” — Ezen állapotjában a' beteg magára hagyatván, nyugtalanúl különféle mozgásokat tévén füttyöl, 's mások által tartatván, a' nélkül, hogy azokat vagy azoknak illetésöket észrevenné, egyre szálldos, mig hatodfél óra után a' kukorikolásra beállván az álomjárás, az egész scénát félbeszakasztá. Nyolcz óraker az álomjárás ismét előjövén, újra minden öszveköttetését a' jelenlévökkal elveszté elannyira, hogy mit csak ezek kezeikben tartának, vagy csak ujaikkal illettének, mint Január. 30-dikán egészen láthatatlan lön a' betegnek; láthatá pedig azonnal, mihelyt kezeiket azokról elmozdíták. Szinte ha a' beteg' tagjait valaki megfogta, azokat nem látá, nem érzé, 's elveszetteknek tartá; 's ezen zavart állapotban tizenegy óráig maradott: akkor szolgálival való egybeköttetését visszanyervén, álmatlanságát 's egész teste' fájdalmait panasz-

lá. Az éjet nyugtalanul 's álom nélkül tölté - el.

Febr. 4-kén. Az ájulásig tartó bűdös levegő' kilehellése után a' jelenlévők közül senkit meg nem ismervén, érthetetlenül énekel. Későbbben csendes lön, 's egy helyre függesztett mozdulatlan szemekkel a' földön fekszik. Hozzájövén, megszólítom a' beteget, de valamint megérkezésem' nem vette-észre, ugy kérdésem' nem hallá, és semmi feleletet sem ada. Eggyik kezem' ekkor homlokára, másikat pedig gyomrára tévén, azonnal ugyan, de csak egy pillanatra ismért meg. Előbbi állapotjába visszaesvén, szálkákat szedeget a' deszkákról, szájába rakja, megrágja, de ismét kiköpi. Semmit nem lát ismét a' mihez csak mások nyúltak, sőt kezében tartván valamit, azt azonnal elereszté mihelyt más csak illette is. Tíz órakor a' kakasszót előre bocsátván, ágyából felkél, a' kályhához megyen, a' földre ül, magát öszvehúzza, 's görcsökbe esik, mellyek kevés idő alatt hatszor fordúlnak-elő. Erre ájulása következik, mellyen általesvén, susogva érthetetlenül beszél. Lefekvén ezután és szemeit behunyván, tisztább szóval énekelni kezd; énekében azon kínokat emlité, mellyeket már kiállott, 's még kiállandók. Ezután ájulásba esék ismét, mellyhez azonnal általányos merevénység adá magát. A' beteg vaskeménységre feszülten mozdulatlanul ke-

vés ideiglen fekszik, képe igen elváltozott, kezei oldalaihoz nyomultak, kéz- 's lábújai öszvehuzódtak. Később' lassanlassan minden kézi segítség nélkül emelkedvén, felkelt, 's lábait a' földön húzva a' szoba' közepére csudálatosan ment, 's megállott, hol is a' folytatott mágnsvonásokra leroskadt. Felkötetvén, minden öszveköttesét elvesztvén, szükségét minden szégyen nélkül, a' különben igen szemérmes ifju, senkit a' jelenlévők közül nem ismervén, végzi; lefekszik ismét, 's kevés perczek után a' legkeményebb görcsök által újlag 's huzamosabban háborgattatik, elannyira, hogy testének helyzete által okozott különféle 's proteusi formákat szóval kijelelni alig lehetne: a' görcsök mindazáltal kevés mágnesi vonásoknak engedtek. Most fejét térdei közé leeresztve, öszvehúzott lábait kezeivel körülkapcsolva, fekszik, már jobb talpát 's bal tenyerét felfelé tartván, hátára dült, mellyek leesvén, bal lábát 's jobb kezét lassanlassan ugyan ollv helyzetbe vitte. Ezeket a' derékgörcsök követték, mellyekben a' nagy sebességgel egymást felváltó öszvehúzások 's kifeszülések voltak láthatók; majd a' torkába szökvén által, hol is nyelve mintegy elenyészve huzódott hátra, 's minden pillanathan fúladással fenyegeté a' beteget, 's addig kínozá, miglen földre vetvén, újlag meredtté válna; majd magasra emeltetvén 's nagy erőszakkal visszahajtatván, ránga-

tó görcsök által rázatott-meg, mellyek után mind a' két lábait fölemelvén 's egyenesen fentartván; kezei hátra 's kifelé annyira húzódtak, hogy ficzamlástól félvén, kezeinek további csavarását erővel kelle akadályozni. Majd hátára dülve lábait egyenesen fölemelvén 's talpait kezeivel fogván, fekszik; majd lábszárait keresztbe téve, vagy térdeit egymástól elvonva, talpait öszveteszi, vagy bal lábát hátáig felhúzván, jobb karját egyenesen fölemelvén, fél lábon áll; már térdeit öszveszorítván, lábszárait széllyel-terpesztvén, kezeinek sokféle helyezésével különféle figurákat képez: most kezeit 's lábait öszvevonván, gombolyagba zsugorodik; később' szájában, szemeiben, hasában, melyében többféle formájú görcsök huzamosabban dühösködtek, mellyek' enyésztevel magát ismét verébnek képzei. Ezen állapotjában elhagyván a' beteget, a' mint későbbben ismét meglátogatnám, azonnal hogy szobájába léptem, megismert, 's röpdösve, ugrálva előmbe jöven, lábaimat áltöleli, írószereket kíván, 's ezeket írja: „Nyugtalanul vártalak, hogy valamit enni adnál, mert kicsinyeim-mel együtt, kik engem sürgetnek, igen éhezem.” — Ez alkalommal kérdeztetvén: miért füttyölne folyvást, felele: „Ez a' madarak, kötelessége.” — K. Ismérsz engem? F. Ismérlek: te a' verebek' atyjok vagy. — K. Honnan ismérsz engem? F. Mert tollaid vannak mint nekem. — Valóságos verebe-

ket hozatván, ezeket írván: „Ez valódi veréb.” mutatom neki. Megijedve csakhamar felel: „Ez nem veréb, hanem egér: az ege-
rektől igen félek, nehogy megfojtsanak.” —
A' búzaszemet eggyenként szájába szedvén,
rágatlanúl nyeli - el, valamint a' csészebe ön-
tött vizet hörpölve verébmódra issza-meg.
Előjövén ájulásai, újlag minden eggybenköt-
tetését elvesztve, mások által megérintett tag-
jainak elvesztéről vagy elvágatásáról nyelvén-
nek hátraesése miatt aligérthető szavakkal
panaszodik. Mellyeknek meglétét elismer-
vén, bosszonkodva üti azon tagjait. Így,
megérintett 's azonnal elveszettnek vélt fejét,
mellynek kevés idő mulva jelenlétét megis-
mérte, a' falhoz vagy fához ütögette. A' na-
gyobb sértés' elkerülése végett újra illetet-
vén feje, azt ismét elveszettnek lenni gon-
dolván, siratja. Esti hat óra felé ezen vál-
tozó állapotját az álmjárás váltja-fel, melly
alatt, valamint a' mult napokban, különfé-
léket mível. Nyolcz órakor nyelve torkába
egészen lehúzódván, a' siketnémák' betűji
által jelenti, hogy ezen állapotban követke-
ző napi hét óráig maradand; és így önnön
eszmélete között az éjet álmatlanúl tölté.

Febr. 5-kén. Derekat 's végtagjait kü-
lönféle görcsök háborgatják, mellyek azon
formában, mellyben megjelentek, végződtek
is. Mágnesi álmában a' következő napon
előfordulandó éji változásait említvén, ekké-

pen kérdeztetett: Mikor kezdődnek azon éji változások, 's milly rendben folynak - le? felele:

- 1-ször. Három fertály kilenczre felkelek, 's végbeviszem mindazokat, mellyeket December' 10-dikén tettem esti hét óra felé. 's tb.
- 2-ször. Épen kilencz óraker következni fog hánykodás az ágyban, ezután bágyadtság 's az első nemü görcsök; 's ezen változás tartand egy fertályig.
- 3-szor. Következnek a' szomorú 's vidám ábrándozások; ezek után azonnal énekek 's beszédek. 'S tartani fognak három fertály tízig.
- 4-szer. Három fertály tízre rosziúl leszek, 's magnetisálatnom kell.
- 5-ször. Ettől fogva egy fertályig tizenegyre vitáim lesznek zsidókkal, tótokkal 's egyebekkel, eggyzersmind tánczok.
- 6-szor. Egy fertály tizenegyre kezdődik az érczektől való iszonyodás, 's fog tartani három fertály tizeneggyig.
- 7-szer. Ezután következnek különféle betegségek, u. m. hagymáz, forró- 's ideglázak. 'S ez a' változás tartand tizenegy óráig.
- 8-szor. Tizenegy órától fogva rosziúl leszek, 's egyedül az orvos által költethetem-fel; 's ezek az előjárt ingereltetések miatt. Ezután következik a' szívzso-

- rulás, 's ezen állapot tartand egy fertály tizenkettőig.
- 9-szer. Egy fertály tizenkettőre lesz az egész test' reszketése 's egyszersmind a' tüdők' gyuladása, *) mellyet mandolajtejjel lehet csilapítani, 's ezen állapot tartand tizenkettőfél óráig.
- 10-szer. Ezután kezdődnek az elsőféle kukuríkolások 's ájulások, millyek voltak vízkereszt-utáni első vasárnapon. Ezen röviden tartó ájulásokból magnetismus által kell felköltetnem.
- 11-szer. A' romlott levegő' kilehelése.
- 12-szer. Éjjeli ájulások, mellyek magnetismus által lesznek szüntetendők.
- 13-szor. Délutáni vagyis verébi ájulások.
- 14-szer. Minden ismértemet elvesztem.
- 15-szer. Igen nagy görcsök.
- 16-szor. Iszonyu 's valami 24. féle görcsváltozások, mellyek szinte mágnésítés által oszlatnak-el.
- 17-szer. Tizenkét órakor kukuríkolás 's azonnal álmjárás.
- 18-szor. Ezek után lesz hálaadó beszéd; 's ezen állapot tartand két fertály egyig.

*) A' kiáltozás' 's beszéd' végezetével, mellyek a' lélekző organumok' nagyobb erőltetésével történtek, köpései ugyancsak véresek voltak.

19-szer. Ezt catalepsis követendi. Mellyből felébredvén, a' legnagyobb gyöngeségbe esem; melly állapotomban egy hétig egyedül a' toll vagy klisztér által beadandó tejjel tápláltathatom. —

K. Meghalsz é ezen nyavalyában? F. Nem halok-meg. — K. Meddig tartand e' gyöngeséged? F. Mártzius' 10-dikén felkelhetek ugyan, de csupán mások' segedelmével. A' szobából kimehetek Mártz. 18-ka felé. — K. Mikor kell az orvosságokat adni? F. Az általam kijelelt orvosi szereket fogom venni legelőször szerdán (Febr. 8-kán) tolleső vagy fecskendő által. — K. Visszaesel e ismét e' nyavalyába? F. Ezen állapotom sohasem térend-vissza, hanem minden időváltozáskor azon theát kell innom, mert testemben olly fájdalmakat fogok érezni, hogy könnyen öszverogyhatok. Ugy nemkülönben ha felgyógyulandok, a' szabad levegő' 's fürdő' használása igen szükséges leend. Életem' folytában ezen állapotom sohasem jövend-vissza; olly betegségekben mindazáltal, mellyekben az ember elveszti jelenlétét, p. o. az ideglázban, némelly változásokat fogok érezni. — K. Megmarad e betegséged után mostani emlékezeted? *) F. E' mostani fris emlékezetem

*) Valóban csudálatra méltó emlékezéssel bírt: ugyanis minden legkisebb környülmények-

nem marad ugyan meg, de ezután is jó lesz. — K. Vallyon tökéletesen fel fogsz e gyógyúlni. F. Egészen fel fogok gyógyúlni; sohasem esem ezen állapotba vissza. — K. Artott e társaidnak, kik körüléd szolgáltak, a' veled való huzamosabb társalkodás? avagy nyavalyádban részesültek e? F. Társaimnak, kik segítségemre valának, semmi bajok sem leend; azonban a' nekik rendelt élet'-módját egy ideig tartsák-meg, 's a' fris levegőre hirtelen' ki ne menjenek. Betegségemből semmi részt nem vettek; ha ez úgy lenne, már régen megmondottam volna. — K. Hajlandó voltál e a' veszettségre? F. Nekem arra semmi hajlandóságom sem volt. Egyszer midőn vízzel megönttettem, az igen ellenemre esett, nem minthá a' víztől iszonyodtam volna, de azért, mivel az igen hideg volt. — K. A' harapás után maradott e benned valami mérge a' veszettségnek? F. Az orr-porczogóban maradt egy kis mérreg, melly most dühét kiadá; nem is fog az többé háborgatni, mivelhogy az izzadás

re, mellyek betegsége' elejétől annak végéig történtek, igen élénken emlékezett. Így minden hiba nélkül mindenkor megmondá, hogy az olly számos látogatók közül ki, melly napon, hányadik ízben 's kivel jött légyen látogatására.

által kipárolgott. Ezen állapotomban sohasem ötlött eszembe a' dühödt eb' képe: valamik nekem erről beszéltetnek, nevetséggel veszem. — K. Nyavalyád' elmulta után fogsz e a' történetekre visszaemlékezni? F. Visszanyervén egészségemet, azokra eszmélendek, kik betegségemben irántam nagyobb hajlandósággal viseltettek; u. m. főtisztel. rector, orvos 's Máriássy urakra 's azon társaimra, kik betegségemben reám vigyáztak; és elmúlt betegségem ugy fog előttem rémleni, mint valamelly hosszú álom. Azokra is emlékezendem, kik azon időben; midőn beteg lettem, szinte betegek voltak, u. m. Papp, Pikovszky, 's tb. — K. Milly állapotban véled magad' mostanában? F. A' mágnesi álom olyan mint a' természeti állapot, 's midőn felmagasztalt állapotombul mágnésálomba esem, olyan mintha álmomból költettem volna fel. Miket mágnésálmomban beszélek, fölédredtemben azokra nem emlékezem: valamint ezen betegség' végzetével nem fogok emlékezni az ez alatt történetekre. — Éjjel ájulások.

Febr. 6-kán. A' súlyosabb görcsök leginkább este, alig engedvén valami szünetet, gyakrabban előjöttek, míglen a' beteg által kifejeelt órában három fertály kilenczre tek. Földváry Ferencz Heves-vármegyei első alispán, főtisztel. Rector, tek. Nánásy András táblabíró, 's az egri érseki lyceumbeli tudós

professor uraknak, nemkülönben Breidsver Károly 's Horváth József orvos, Jäkel Gordián sebész és számos idegen vendég uraknak és a' tek. seminarium' számos nevéndekének jelenlétökben a' beteg fölkelvén ágyából, roszullétéről panaszkodnék; majd aztán egyéb változásai mint betegsége' kezdetén (Dec. 10-kén) egyazon szavakkal fejevén-ki magát, ugyanazon helyeken, álmétkodtató pontossággal, egy percziglen a' beteg által kijelelt időpontban kerültek-elő. Mellyek' lefolyta után 12. óra felé a' nézőket csudálkozásba ragadó mintegy fél óráig folyvást tartó protéusi formáju görcsök jelentek-meg, mellyek a' testnek különféle helyezése által csudás képeket formálának. Majd azután két fertály egyre előre bocsátván egy hálaadó beszédet, mellyben a' főtisztel. rector úrnak kivált, ki iránt betegsége alatt természetes 's ártatlan, de egyszersmind illő tisztelettel viseltetett, nyájas lebecsátkozásáért, szíves részvételéért, különös indulatjáért 's jó akaratjáért, orvosának 's társainak éji 's nappali fáradozásikért hálás köszönetet monda, 's elvégezvén, mint a' lelketlen lerogyott.

Ez időtől fogva magánál lévén, az izmok' általányos 's legnagyobb elgyöngülésöket nyilatkoztatá, olly annyira, hogy semmi tagját felemelni, vagy csak mozdítani, sőt szempilájit sem bírná felnyitni, mellyek szétvo-

natván, mindenkit megismér, minden kérdésre illő, de alig érthető feleletet ad. Egész testének, kivált végtagjainak olly fájdalomról panaszkodik, mellyeknek elviselésökre (a' mint a' beteg állitá) senki képes nem volna. Meglepetvén azután a' jótékony álomtól, melly alatt rángatózásai valának, egykevéssé pihenni tapasztaltatott.

Febr. 7-kén. Ínrángatózások, ájulások, szelidebb görcsök, 's elragadtatása igen kevés ideig tartanak, 's magokban megszűnnek. Ebédnél tiszta levesnél, melly szájába töltetett, egyebet nem evék. Estve fürdőbe tétetett, éjjelre csendes vala.

Febr. 8-kán. A' beteg' állapotja eggy. E' napon angyalgyökér- 's kesernyés- tarnics-forrázat szarvasszarvesszel 's egyéb erősítő orvosi szerek használtattak, 's a' beteg újlag fürdőbe téteték. Éjjel testi melegsége nagyobbulván, igen nyugtalan lesz: magát gyakran fordíttatja, sőt helyről helyre álltattatni, karjait 's lábait gyakrabban kinyújtatni kívánja; súlyosabb fájdalmairól eggyzersmind, mint a' múlt éjszaka, panaszkodik, míg éjfél után álma következvén, megcsendesült. Étvágyai nincs, szomja valamennyire nagyobb, széke csekély, vizelete rendszerü.

Febr. 9-kén. Görcsei az elragadtatással,

mellyek alig tartanak egy perczig, még ma is tapasztaltattak. Ébrenlétekor kérdeztetvén, melly napja volna a' holnapnak, felele: November' utolsó napja. Tót nyelven kérdeztetvén, semmit nem felelt, 's vallá, hogy ezen nyelvet ő teljességgel nem érti. A' nyavalyája alatt történekről nem emlékezik; némelleyekről azonban homályosan, mint-ha álmában látta volna, emlékezik; kérdezősködik egyszersmind azon társainak hollétokról, kik nyavalyája' kezdetén vele betegeskedtek. Étvágya nevededik, yalamint egyéb functióji is rendszerűek.

Febr, 10-kén. Görcsei söt inszökdözései sem tapasztaltatnak; apróbb 's ritkább ájulásai azonban megjelennek. Délutáni öt órakor a' beteg hosszash ájulásba esett, mellyel minden ecstasis 's a' mágnésítés' utóbbi 's másodszi effectusa (a' mint a' beteg magát kifejezé) végződik. Fölebredvén, nagy gyöngeséget mutat. Esti hét órakor homloka, orra, füle, végtagjai viszketvén, azokat gyöngédeden vakartatni kívánja. A' hosszash dörszölés után éjjel ecstacusszá lön ismét: ágyából felkél, ruhájit felölti, 's a' szobában sétál. Nem sokára ruhájit azon renddel, mint felölté, levetvén, ugyanazon helyre honnan azokat vette, visszatevé. Azután ágyába visszafekvén, vidám lön, énekelt, füttyölt, 's tánczolt. Felkél kevéssel késöbben, asztalhoz ül, 's ezeket írja: „A' mai jó kedv-

's éneklésnek oka a' magnetismus' kis-szerű megújulása. Ez azonban csak tizenegy óráig tartand: ettől fogva vége minden görcsnek, phantasiának; nagy gyöngeségem azonban hétfőig tartand, melly napon kezeim' 's egyéb tagjaimat megmozdíthatom." — Illyformán magyarázván-ki magát továbbá: „A' magnetismus' újulása által értem, midőn t. i. elragadtatásomban mások által dörzsöltetem: ehhezképest máskoron vigyázzatok. Hétfő' napján pedig értem a' jövő hétnek hétfőjét, azaz: Febr. 13-dikát." — Ezeket végezvén, kérdések tétettek a' betegnek; mellyekre, előbbi mondásaihoz ragaszkodván, illőleg felele. Tizenegy órát hallván, öszveroskadt, 's olly erőtlenséget mutata, hogy semmi jelt adni, sem szólni, annyival inkább valamelly tagját megmozdítani nem tudá. Az orvosi szerek folytattatnak.

Febr. 11-kétől 17-kéig. Erőtlenségén kívül semmi különös jelenségek sem tapasztaltak. Február' 13-kán nyitván-föl előszer pillájit, kezeit 's lábait mozdítani kezdé.

Febr. 17-kén. Hajnali hat órakor némelly egyes tagjainak ín-rángatódzásai után keményebb, de magokban enyésző görcsök-be esik. Az ecstasisnál is — gyöngesége mindazáltal ezeket meghaladván — mutata némelly jeleit, mellyek a' következő napokban is, jóllehet igen ritkán, előfordultak.

Feje' nehézségéről, melyének szűrő fájdalmairól panaszkodván, köhögésével véres köpést vet-ki. A' fájdalmas részekre pióczák tétetnek, mellyekre azonnal könnyebbül. A' vérbocsátás által semmit nem gyöngülvén: a' beteg, orvosságait folytatja.

Febr. 29-kén. Apróbb görcsei gyakrabban visszatérvén, éjjel mindazon változásokon, mellyek Február' 6-kán tapasztaltak, általesvén, asztalához üle, 's ezt írta: „Vig napra viradtam.” Azután beszédet bocsátván előre, 's ezen hymnust: Téged Isten dicsérünk, elénekelvén, öszveroskadt. Ezen időtől fogva semmi görcsei nem voltak a' betegnek; fölötte gyöngye ugyan, de egyszersmind csendes is volt, 's egyedül végtagjainak, mellyeket kinyujtatni gyakorta kívánt, fájdalmait panaszlá. A' beteg Mártzius' 10-dikéig javulni látszott: e' napon társai' segítségével ágyát elhagyja, 's minden functióji rendesek. E' naptól fogva állapotja napról-napra javúl, semmi beteges jelenséget nem mutat; ereje nőttön nő, elevenebb lesz, 's megalégülten dicsekszik állapotjáról. Mártz. 18-kán a' szobából kimegyén, semmi beteges változásról sem panaszkodik. Ezen holnap' utolsó napjáig gyöngesége is elmaradván, egészen felgyógyult. Így előbbi egészségét visszanyerve, otthonvalójának látogatásokra engedelmet kérvén, elbocsájtattott.

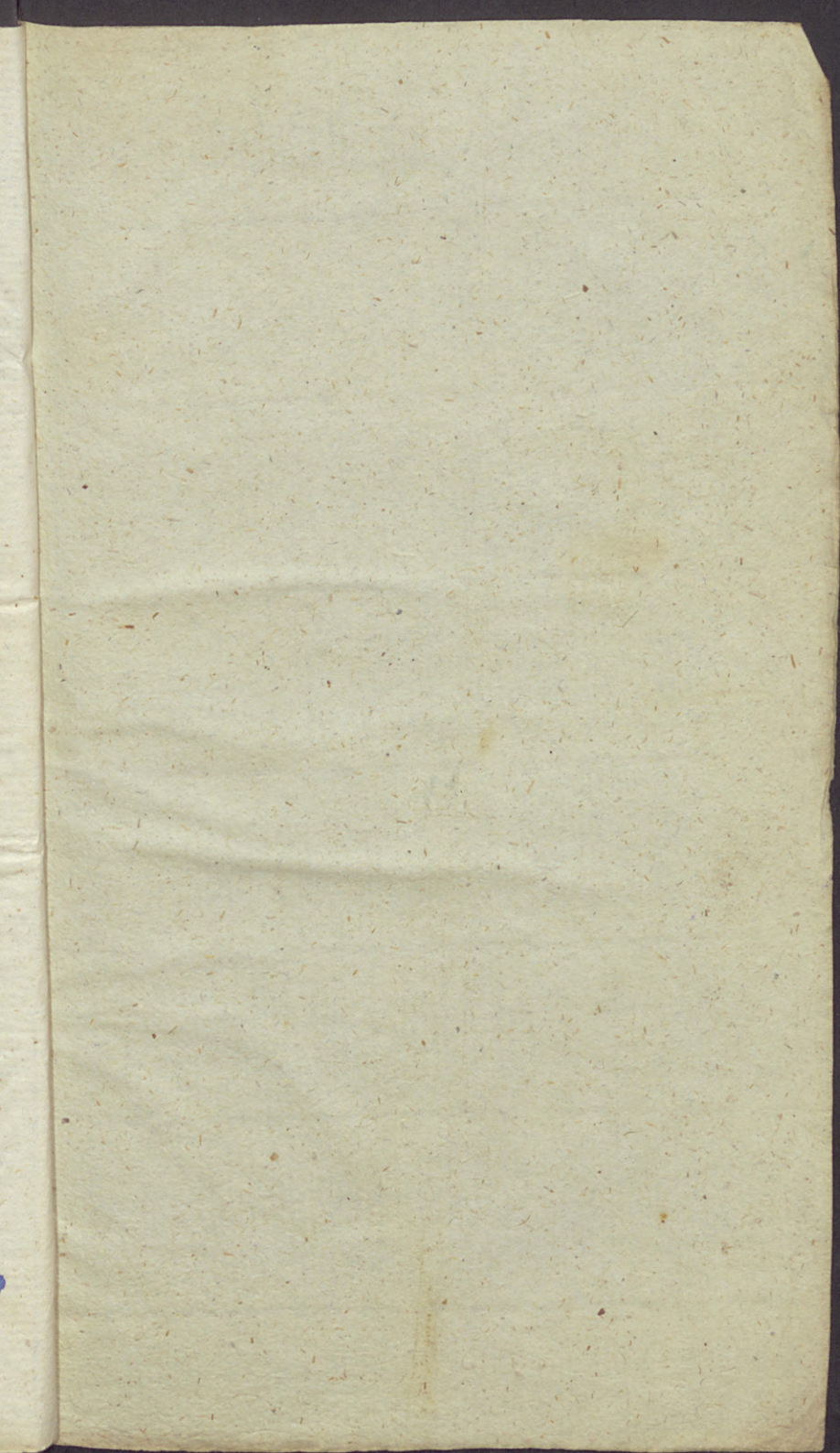

1851 - 5501

DEBRECENI EGYETEM KÖNYVTÁR

Lelt. 10422

- 1927

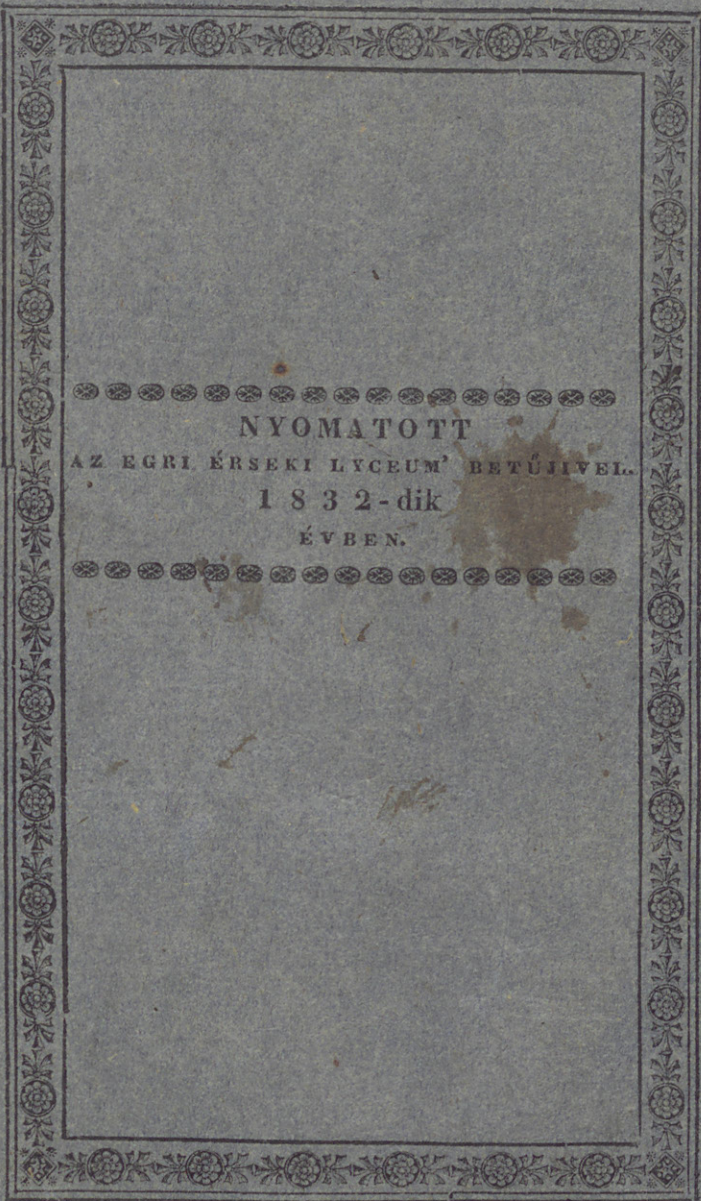

757112

Handwritten text, possibly a signature or name, written in cursive script.

7

157113

NYOMATOTT

AZ EGRI ÉRSEKI LYCEUM' BETŰJIVEL.

1832-dik

ÉVBEN.

